

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Mustafa Eyüp GÜZELBEY

**DÜZPÜREN ÖRENYERİ'NDE SERAMİK ÜRETİMİ VE AKDENİZ DENİZ
TİCARETİ İLE İLİŞİKİSİ**

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mustafa BULBA

Akdeniz Sualtı Kültür Mirası Araştırmaları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Mustafa Eyüp GÜZELBEY

**DÜZPÜREN ÖRENYERİ'NDE SERAMİK ÜRETİMİ VE AKDENİZ DENİZ
TİCARETİ İLE İLİŞİKİSİ**

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mustafa BULBA

Akdeniz Sualtı Kültür Mirası Araştırmaları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mustafa Eyüp GÜZELBEY'in bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Sualtı Kültür Mirası Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Hasan Ertuğ ERGÜNER

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Mustafa BULBA

Üye : Doç. Dr. Erkan DÜNDAR

Tez Başlığı: Düzpüren Örenyeri'nde Seramik Üretimi ve Akdeniz Deniz Ticareti ile İlişkisi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 03 / 02 /2023

Mezuniyet Tarihi: / /20

Prof. Dr. Tuncer DEMİR
Müdür

AKADEMİK BEYAN

T.C

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ;

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘Düzpüren Örenyeri’nde Seramik Üretimi ve Akdeniz Deniz Ticareti ile İlişkisi’ adlı bu çalışmamın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını beyan ederim.

Mustafa Eyüp GÜZELBEY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i-ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v-vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1
1.Amaç, Yöntem ve Kapsam	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

PAMPHYLIA BÖLGESİ VE DÜZPÜREN ÖRENYERİ'NİN KONUMU

1.1. Pamphylia Bölgesi'ne Genel Bakış	3
1.2. Düzpüren Örenyeri'nin Konumu	5

İKİNCİ BÖLÜM

DÜZPÜREN ÖRENYERİ SERAMİKLERİ VE BULUNTU YERLERİ

2. Yüzeyde Tespit Edilen Seramik Kalıntıları.....	7
2.1 Düzpüren Yüzey Seramikleri 1 (DS1) Buluntu Yeri	7
2.2. Düzpüren Yüzey Seramikleri 2 (DS2) Buluntu Yeri	9
2.3. Düzpüren Yüzey Seramikleri 3 (DS3) Buluntu Yeri	11
2.4. Düzpüren Yüzey Seramikleri 4 (DS4) Buluntu Yeri	12
2.5. Düzpüren Yüzey Seramikleri 5 (DS5) Buluntu Yeri	13
2.6. Düzpüren Yüzey Seramikleri 6 (DS6) Buluntu Yeri	14
2.7. Düzpüren Yüzey Seramikleri 7 (DS7) Buluntu Yeri	15
2.8. Düzpüren Yüzey Seramikleri 8 (DS8) Buluntu Yeri	16
2.9. Düzpüren Yüzey Seramikleri 9 (DS9) Buluntu Yeri	17
2.10. Düzpüren Yüzey Seramikleri 10 (DS10) Buluntu Yeri	18
2.11. Düzpüren Örenyeri Sualtı Seramikleri.....	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜZPÜREN ÖRENYERİ'NİN GEÇ ROMA DÖNEMİ SERAMİKLERİ

3.1. Düzpüren Örenyeri'nin Geç Roma Dönemi Seramikleri	21
3.1.1. Düzpüren Örenyeri Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri.....	23
3.1.1.1 Form 2.....	24
3.1.1.2 Form 7.....	26
3.1.1.3 Form 9.....	27
3.1.2. Düzpüren Örenyeri'nin Akdeniz Deniz Ticareti İlişkileri.....	31
SONUÇ	33
KAYNAKÇA.....	35
LEVHALAR DİZİNİ.....	39
LEVHALAR.....	41
ÖZGEÇMİŞ.....	91

KISALTMALAR LİSTESİ

ANMED	: Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri Bülteni
Cm.	: Santimetre
Çev.	: Çevirmen
Fig.	: Figür
Foto.	: Fotoğraf
İha	: İnsansız hava aracı
Km.	: Kilometre
Lev.	: Levha
MÖ	: Milattan önce
MS	: Milattan sonra
No.	: Numara
S	: Sayfa
Vd.	: Ve diğerleri
yy.	: Yüzyıl

ÖZET

Pamphylia Bölgesi sınırlarında yer alan ve bir kıyı yerleşimi olan Düzpüren Örenyeri, seramik kalıntıları açısından zengin olmakla birlikte, Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Bir tepelik alan üzerinde ve bu tepenin etrafında yer alan kalıntılardan oluşan Düzpüren Örenyeri'nin, tarihsel süreçlerine dair önemli veriler sunan seramik kalıntıları, yerleşim yerinin tamamına yayılmıştır. Yüzeyde tespit edilmiş olan bu seramik kalıntılarının arasında üretim atığı niteliği taşıyan buluntularda yer almaktadır. Bu tez çalışmasında bahse konu olan üretim atığı seramikler, yayılım gösterdiği bölgelere göre 10 ayrı buluntu alanı üzerinden isimlendirilmiş ve bu buluntu alanlarından ele geçen toplam 35 adet seramik kalıntısı incelenmiştir. 21 adet malzemenin detaylı çizimleri yapılmış ve form/tipolojileri tespit edilmiştir. Geç Roma Dönemi seramik gruplarından, 'Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri' olduğu tespit edilen bu maddi kültür varlıkları, J. Hayes'in oluşturmuş olduğu ve uluslararası çalışmalarda geçerliliği olan kataloğuna göre sınıflandırılmıştır. Çanak ve tabaklardan oluşan günlük kullanım kaplarının üretim atıkları olan bu arkeolojik malzemeler, MS. 5. yüzyıl ile 7. yüzyıl sonları arasına tarihlendirilmiştir. Bölgede tespit edilen bu Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri'nin, Akdeniz ve yakın çevresinde yayılım göstermesi, bölgenin ticari ilişkilerine dair veriler sunmaktadır. Düzpüren Örenyeri yerel üretimi olduğu tespit edilen bu seramik kalıntıları, Geç Roma Dönemi'nde ticari bir meta olarak kullanım görmüştür.

Anahtar Kelimeler: Pamphylia, Düzpüren Örenyeri, Seramik, Üretim Atığı, Geç Roma

ABSTRACT

Düzpuren Ruins, which is a coastal settlement within the borders of Pamphylia Region, is rich in ceramic remains and is located within the borders of Belek Special Environmental Protection Area. The pottery remains of the Düzpuren Ruins, which consist of remains on and around a hilly area, are spread throughout the settlement, providing important data on the historical processes. Among these ceramic remains found on the surface, there are finds that are production waste. The production waste ceramics in question were named as 10 different find areas according to the regions where they spread, and a total of 35 ceramic remains from these find areas were examined. Detailed drawings of 21 materials were made and their forms/typologies were determined. These tangible cultural assets, which were determined to be 'Late Roman D Red Slip Ceramics' from Late Roman Period ceramic groups, were classified according to the catalog created by J. Hayes, which is valid in international studies. These archaeological materials, which are the production wastes of daily use containers consisting of bowls and plates, date back to AD. It is dated between the 5th century and the end of the 7th century. The spread of these Late Roman D Red Slip Ceramics found in the region in the Mediterranean and its immediate surroundings provides data on the commercial relations of the region. These pottery remains, which were determined to be locally produced in Düzpuren Ruins, were used as a commercial commodity during the Late Roman Period. It is classified according to the catalog created by Hayes, which is valid in international studies. These archaeological materials, which are the production wastes of daily use containers consisting of bowls and plates, date back to AD. It is dated between the 5th century and the end of the 7th century. The spread of these Late Roman D Red Slip Ceramics found in the region in the Mediterranean and its immediate surroundings provides data on the commercial relations of the region. These pottery remains, which were determined to be locally produced in Düzpuren Ruins, were used as a commercial commodity during the Late Roman Period. It is classified according to the catalog created by Hayes, which is valid in international studies. These archaeological materials, which are the production wastes of daily use containers consisting of bowls and plates, date back to AD. It is dated between the 5th century and the end of the 7th century. The spread of these Late Roman D Red Slip Ceramics found in the region in the Mediterranean and its immediate surroundings provides data on the commercial relations of the region. These pottery remains, which were determined to be locally produced in Düzpuren Ruins, were used as a commercial commodity during the Late Roman Period. The spread of these Late Roman D Red Slip Ceramics found in the region in the Mediterranean and its

immediate surroundings provides data on the commercial relations of the region. These pottery remains, which were determined to be locally produced in Düzpuren Ruins, were used as a commercial commodity during the Late Roman Period. The spread of these Late Roman D Red Slip Ceramics found in the region in the Mediterranean and its immediate surroundings provides data on the commercial relations of the region. These pottery remains, which were determined to be locally produced in Düzpuren Ruins, were used as a commercial commodity during the Late Roman Period.

Keywords: Pamphylia, Düzpuren Ruins, Ceramics, Production Waste, Late Roman

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Pamphylia Bölgesi'nde yer alan Düzpüren Örenyeri'nin yüzeyde tespit edilmiş olan üretim atığı seramik kalıntıları incelenmiştir. Düzpüren Örenyeri'nin tez çalışmasının konusu haline gelmesinde en büyük katkıyı veren ve bölgede yapılan çalışmalarda bizi yalnız bırakmayan danışman hocam Prof. Dr. Mustafa BULBA'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca Prof. Dr. Mehmet GÖKOĞLU'na, bölgeyi bize tanıttığı, araştırmalarımıza destek olduğu ve tez çalışmasının olgunlaşmasına verdiği emeklerden dolayı çok teşekkür ederim. Tez savunmasında değerli katkılar sunan ve sabırla beni dinleyen Doç. Dr. Hasan Ertuğ ERGÜNER ve Doç. Dr. Erkan DÜNDAR'a çok teşekkür ederim.

Tezin araştırma evresinde Roma Dönemi Seramikleri ile ilgili kaynaklar öneren, araştırma yöntemleri için katkılarını esirgemeyen ve lisans eğitimimden bu yana bana destek olan Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Gül IŞIN'a teşekkürü bir borç bilirim. Düzpüren Örenyeri'nin tespit edilen ve çalışmaya konu olabilecek seramik kalıntılarının toplanması, muhafaza edilmesi ve çizimlerinin yapılması için yardımlarını esirgemeyen değerli Side Müzesi ekibine teşekkür ederim.

Tez çalışmasını yüksek lisans bursu ile desteklediği ve kütüphane çalışmalarında yardımcı olduğu için Koç Üniversitesi Suna İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi (AKMED)'ne teşekkür ederim.

Arkeoloji alanında uzmanlaşmak için emek vermeye çalıştığım günden bu yana desteğini esirgemeyen, her zaman yanımda olan ve tez aşamasında bana hep güç veren sevgiliye, bu aşamalara gelmem için emeklerini esirgemeyen sevgili aileme teşekkürü borç bilirim.

GİRİŞ

Düzpüren Örenyeri Antalya'ya İli, Manavgat İlçesi, Kısalar Mahallesi'nde yer almaktadır. Aynı zamanda Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içerisinde konumlanmış olan bölge, tepelik bir alan üzerinde (Çanaklıtepe, 36°49'20"K / 31°15'55"D) ve bu tepenin etrafında yer alan kalıntılardan oluşmaktadır. Söz konusu alanın son sit sınırları, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.03.2018 tarihli 7525 numaralı kararı doğrultusunda belirlenmiştir.

2020 yılında Side Müzesi denetiminde, T.C. Turizm ve Kültür Bakanlığı Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından öğrenci çalışma izni kapsamında başlayan Düzpüren Örenyeri çalışmaları, 2021 yılında yine Side Müzesi denetiminde Prof. Dr. Mustafa Bulba'nın bilimsel danışmanlığında devam etmiştir. Alınan izinler doğrultusunda 2021 yılında Düzpüren Örenyeri'nde bulunan ve ayakta olan yapı kalıntılarının basit bitki temizliği yapılmış olup, yüzeyde tespit edilen seramik kalıntılarından ve üretim atığı seramiklerden örnekler alınarak Side Müzesi eser deposuna götürülmüştür. Toplanan etütlük seramik kalıntıları, toplandıkları bölgeye geri bırakılması için koordinatları alınmıştır. Bahse konu olan yıllarda çalışmalar kapsamında, bölgenin drone (İHA) görüntüleri alınmış, özellikle seramik kalıntılarının toplandığı alanların belirlenmesinde, bu görüntüler kullanılmıştır.

Antik Dönem'de Pamphylia Bölgesi sınırlarında bulunan Düzpüren Örenyeri, bölgenin önemli antik yerleşimleri olan Perge, Aspendos ve Side kentlerine yakınlığı ile dikkat çekmesine rağmen, bölge ile ilgili bilimsel çalışmalar çok az sayıdadır. Düzpüren Örenyeri'nin en dikkat çeken maddi kültür varlığı kalıntıları, yerleşim bölgesinin neredeyse tamamına yayılmış olan seramik kalıntılardır. Bölgedeki seramik kalıntıları, son sit kararları ile birlikte tarım arazisi olarak kullanılmış olan bölgelerde yoğun tahribata uğramıştır. Aynı zamanda kıyı yerleşimi olan Düzpüren Örenyeri'nde sualtında kalmış olan seramik kalıntıları da neredeyse karadaki kadar yoğundur. Sığ bir denize sahip olan bölgenin kıyısı yoğun yalı taşları ile kaplıdır.¹

1.Amaç, Yöntem ve Kapsam

İnsanlık tarihinin yüzyıllardır bir araç olarak kullandığı, beğeni ve işlevine göre farklı form ve tipolojide yapılan pişmiş toprak kapları, arkeolojik araştırmalar yapılan bölgelerin en yoğun buluntularıdır. Bu tez çalışması ile Düzpüren Örenyeri'nde tespit edilen ve üretim atığı

¹Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi'ne, bu tez çalışmasını yüksek lisans bursu ile destekledikleri için teşekkür ederim.

niteliği taşıyan seramikler ile bölgenin Antik Dönem’de seramik üretim merkezi olduğunun kanıtlanması amaçlanmaktadır. Bir kazı çalışması yürütülmeyen ve yüzeyde bulunan üretim atığı seramikleri kapsayan tez çalışmasında, malzemenin tarihlendirilmesi için analoji yöntemi kullanılmıştır. Geç Roma Dönemi (M.S. 3.-7. Yüzyıl)² özellikleri taşıyan seramik kalıntılarından, üretim atığı niteliği taşıyan (yanmış-hatalı fırınlanmış) seramik kalıntılarının ölçüleri alınarak kağıt üzerine el ile çizimleri yapılmıştır. Yine aynı seramiklerin bilgisayar destekli dijital çizimleri, Adobe Illustrator (2021) ve Microsoft Paint 3D programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Tez çalışmasında, J. Hayes’in oluşturduğu ve Geç Roma Dönemi Çömlekçiliği üzerine yapılan çalışmalarda uluslararası geçerliliği bulunan kataloglardan yararlanılmıştır. Çizimleri yapılan ve belgelenen üretim atığı seramik kalıntıları sayesinde, Pamphyliya Bölgesi’nin Geç Roma Dönemi Çömlekçiliği’ne katkı yapılması hedeflenmiştir. Tez çalışmasının bir diğer amacı ise; seramik üretim atıkları sayesinde bölgenin Antik Dönem’deki kent kimliğine katkı sağlamak ve Düzpüren Örenyeri yerel üretim seramiklerinin deniz ve karayolu ticareti ile ihraç edildiği bölgelere dair değerlendirme yapabilmektir.

Düzpüren Örenyeri sınırlarında, tez çalışması kapsamında 2020 ve 2021 yıllarında öğrenci çalışmaları yapılarak tespit edilen yüzey seramikleri, çalışmanın sınırları doğrultusunda belgelenmiştir. Bahse konu tez çalışmasında kullanılan harita ve fotoğraflar, 2020 ve 2021 yılında yapılan çalışmalardan alınmıştır. Tez çalışması kapsamında belgelenen yüzey seramikleri detaylı bir incelemeye alınmıştır. Yüzeyde etütlük seramik kalıntıları ile karşılaştırılan ve aynı seramiklerin yanmış/hatalı fırınlanmış olan kalıntıları tez çalışmasının ana materyali olarak belirlenmiş ve bölgeden toplanan üretim atığı seramik kalıntıları Side Müzesi eser deposuna tasnif edilmek üzere götürülmüştür. Bir seramik üretim bölgesi olduğu anlaşılan Düzpüren Örenyeri seramiklerinin hangi döneme ait olduğu, kapların işlevi ve formları incelenmiştir. Bu seramik kalıntılarının Antik Dönem’de Pamphyliya Bölgesi sınırlarında olan yerleşim bölgelerinden hangisi/hangilerine gönderildiği tez çalışmasının araştırma kapsamındadır. Yine Pamphyliya Bölgesi’ne kuzeyden komşu olan Pisidia Bölgesi, doğudan komşu olan Kilikia Bölgesi, batıdan komşu olan Lykia Bölgesi yerleşim yerlerinde, Düzpüren Örenyeri’nde tespit edilen seramik kalıntıları ile benzer özellikler taşıyan seramiklerin tespiti tez çalışmasının araştırma alanı içindedir. Ayrıca bir kıyı yerleşimi olan Düzpüren Örenyeri seramiklerinin Akdeniz’de de yayılım alanları incelenecektir.

² Oxford Geç Antik Çağ rehberinde belirtilen tarih aralığı baz alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

PAMPHYLIA BÖLGESİ VE DÜZPÜREN ÖREN YERİ'NİN KONUMU

1.1. Pamphylia Bölgesi'ne Genel Bakış

Küçük Asia'nın güneyinde yer alan Pamphylia Bölgesi'nin batısında Lykia, kuzeyinde Pisidia ve Toros Dağları, doğusunda Kilikia ve güneyinde doğal sınır olan Akdeniz bulunmaktadır. Pamphylia Bölgesi'nin doğu ve batı sınırları tarih içerisinde politik gelişmelere bağlı olarak değişmiştir. Strabon'a göre Pamphylia'nın batı sınırları Olbia ile başlamaktadır. (Strabon XIV.IV). Plinius ise Pamphylia'nın batı sınırını net bir şekilde ifade etmemiş olsa da, bölgenin son kenti olarak Phaselis'ten bahsetmiştir. (Plinius, 1855) Yine Phaselis'i Pamphylia Bölgesi'ne dahil eden veya Lykia Bölgesi ile sınır olduğunu vurgulayan birçok kaynak bulunmaktadır (Önen, 2008: 189-199). Doğusu ise -yine tartışmalı bir sınır olsa da- Korakesion'u içine alarak sınırlanmaktadır (Sevin, 2001: 162).

Pamphylia Bölgesi Akdeniz'deki konumu itibarıyla erken dönemlerden bu yana Yunanistan, Ege Adaları, Kıbrıs, Suriye, Phoinike ve Mısır arasındaki deniz yolu güzergahının ve ticaretinin uğrak ve durak noktası olmuştur (Arca, Gökarp, & Önen, 2011: 3). Yine erken dönem denizciliğinin teknik yetersizliği ve olumsuz hava koşullarından korunabilmek için rotalarını kıyı şeridinde belirlemeleri de Pamphylia Bölgesi'nin önemli bir uğrak noktası olmasını gerekli kılmıştır (Braudel, 2006: 236). Pamphylia Bölgesi'ne dair bilgilerimiz Helenistik ve Roma Dönemleri için daha fazla olsa da, bölgenin tarihi M.Ö 2.bin yıldan önceye kadar uzanır (Bosch, 1957: 13). Buna göre, Hitit yazılı kaynaklarında Pamphylia Bölgesi'nden, 'Arzava memleketi' olarak bahsedilmiş ve bu bölge Hitit İmparatorluk Dönemi'nde, belli aralıklarda saldırılar yapılarak, Hititlerin vasalları haline getirilmiştir (Çiçek, 2019: 10).

M.Ö 7. yada 6. Yüzyılın ortalarına doğru tüm Akdeniz havzasında ve dolayısıyla Pamphylia'da kültürel anlamda büyük değişimlere sebep olacak Yunan kolonizasyon dönemi başlamıştır (Arrianos, 2005: I-II-III). Aiolo kökenli göçmenler, Kyme'den gelerek Pamphylia Bölgesi'nde ilk olarak Side'ye yerleşmişlerdir (Bosch, 1957: 17). Arrianos'un aktardıklarına ve sınırlı sayıda epigrafik belgeye dayanarak, göçmenler gelmeden önce bölgede olası bir yerel halk olduğu düşünülmektedir. Side'de konuşulan yerel dilden geldiği düşünülen ve kentin adıyla özdeşleşen "nar" figürünün uzun bir süre sikkeler üzerinde kullanılması da yine, yerel halkın varlığını destekler niteliktedir (İznik, 2014: 13). Pamphylia Bölgesi'ni M.Ö 4. yüzyılın ikinci yarısında Lidya Krallığı vasalı olarak yönetmiş, M.Ö yaklaşık 547/546 yılında Pers kralı Kyros tarafından yenilgiye uğratılınca, bölge Pers egemenliğine girmiştir. I. Dareios zamanında (M.Ö 521/486) Pamphylia, Lykia, Karia, Magnesia, Ionia, Aiolis ve Milyas bölgeleriyle

birleştirilerek Pers İmparatorluğu'nun birinci satraplığı oluşturulmuştur (Arslan, 2008: 49). M.Ö yaklaşık 468 yılında gerçekleşecek Eurymedon Savaşı'na kadar bölge Pers egemenliğinde kalmış, Perslere karşı kurulan Kimon önderliğindeki Attika – Delos Deniz Birliği'nin zaferi ile sonuçlanmış ve Persler hezimete uğratılmıştır (Arslan, 2008: 52). M.Ö. 431 yılında Atina ve Sparta arasında gerçekleşen Peloponnesos Savaşı sonrası tekrar Pers kontrolüne giren Pamphylia Bölgesi, III. Aleksandros'un (Büyük İskender) Küçük Asya'yı istilasıyla sona ermiştir (Bean, 1999: 8).

Lykia ve Pamphylia kıyılarını ele geçirmek için Karia üzerinden güneye doğru ilerleyen Büyük İskender, Phaselis şehri ile birlikte Pamphylia Bölgesi'ne girmiştir. Phaselis'den Perge'ye doğru ilerlerken Pergeliler, Büyük İskender ile buluşmuş ve kentin ona teslim olacağını söylemişlerdir (Arrianos, 2005: I-II-III). Aspendos'un da teslim olacağını bildirmesi üzerine Büyük İskender direkt Side üzerine ilerlemiş ve Side'de hiç direnmeden kentin kapılarını Büyük İskender'e açmıştır. (Bosch, 1957: 47). Side'ye muhafız birliği bırakıp Sillyon'a doğru harekete geçen Büyük İskender, Sillyon'un istihkam edilmiş bir şehir olması itibarıyla burada çok zaman kaybetmek istememiştir. Yola çıkacağı sırada Aspendosluların daha önce öner sürdüğü şartları kabul etmemesi üzerine tekrar Aspendos'a yönelmiştir. Aspendos'a tekrar giren Büyük İskender, daha ağır şartları kabul ettirerek Perge'ye yönelmiş ve oradan da Phrygia'ya doğru yola çıkmıştır (Tekin, 2008: 125). Büyük İskender, M.Ö. 334 yılında Pamphylia, Lykia ve Pisidia'yı birleştirerek satraplık haline getirmiş ve satrap olarak başına Nearkhos'u atamıştır (Pekman, 1970: 19). M.Ö. 323 yılında Büyük İskender'in ölümü sonrası Pamphylia Bölgesi, diadokhlardan Antigonos Monophthalmos yönetimindeki Büyük Phrygia satraplığına bağlanmıştır. Bölge, Antigonos'un M.Ö. 301 yılında kaybettiği İpsos Savaşı'na kadar bu satraplık tarafından yönetilmiştir (Bosch, 1957: 19). Diadokhlar arasında birkaç kez daha el değiştiren bölge, M.Ö. 296 yılında Demetrios'un topraklarını bırakıp Makedonya'ya gitmesi üzerine, Seleukos ve Ptolemaios Krallıkları'nın egemenlik kurmaya çalıştığı bölge haline gelmiş ve bölgede krallıklar dönemi başlamıştır. Örneğin Termessos'da bulunan bir yazıta göre M.Ö 281-280 yıllarında bölge hakimiyetinin Ptolemaioslarda tarafından yönetildiği bilinmektedir (Brandt & Kolb, 2005: 21).

Pamphylia Bölgesi'nin iki önemli kenti olan Side ve Aspendos kentleri Hellenistik Dönem'den beri süre gelen kargaşada kentlerinin devamlılığını sağlayabilmek için krallıklar döneminde de ittifak kurma arayışına girmiştir. Buna göre Aspendoslular Ptolemaios Krallığı'nı desteklerken, Side ise Seleukos Krallığı ile ittifaka girişmiştir (İznik, 2014: 17).

Ptolemaiosların, Korakesion ve Phaselis'i ele geçirmesi ile Pamphylia Bölgesi hakimiyetini güçlendirse de, Seleukosların Side ile ittifakı devam etmiştir. Hatta bu hakimiyet

alanına karşı Seleukoslar M.Ö. 294 yılında Seleukeia adıyla bilinen ve daha çok bir karakol özelliği olan bir merkez kurdurmuşlardır (İznik, 2014: 17). M.Ö 211 yılına kadar devam eden Ptolemaios Krallığı'nın egemenliği, Seleukosların bölgeye daha önce gönderdiği ama kendi çıkarları için Ptolemaioslar ile ittifak yapan amcaları Akhaios'un bertaraf edilmesi ile son bulmuş ve artık egemenlik Seleukoslara geçmiştir (Bosch, 1957: 27). Side kenti Seleukoslara karşı olan sadakatinin mükafatını ayrıcalık tanınarak almış ve M.Ö. 205 yıllarında gümüş tetradrahmi darp etmeye başlamıştır (Nolle, 1993: 60). Seleukoslar her ne kadar bölge hakimiyetini sağlamış olsa da, Ege Denizi'ne (batıya) ticaret yapabilmek ve egemenlik alanlarını genişletmek için M.Ö. 192 yılında Yunanistan'a geçmiş fakat burada Romalılara yenilmişlerdir. Hemen akabinde M.Ö 190 yılında bu kez Roma'nın müttefikleri olan Rhodos ve Pergamonlularla bir deniz savaşına girmiş, Seleukosların Kartacalı amiralleri Hannibal, Rhodos donanması amirali Eudamos'a yenilmiştir. Aynı tarihlerde karada yürütülen Magnesia Savaşı'nda Romalılara yenilen Seleukoslar bir süre daha Pamphylia Bölgesi'nde varlığını sürdürse de, M.Ö 187 yılında III. Antiokhos'un ölümü ile birlikte hakimiyet bütünüyle Romalılara geçmiştir (Nolle, 1993: 63).

M.Ö 2. yüzyılda Akdeniz'deki Roma egemenliği artmaya başlamıştır. M.Ö 133 yılında Pergamon Krallığı'nın veraset ile Roma İmparatorluğu'na devredilmesi ile birlikte, Anadolu'daki Roma hakimiyeti de başlamıştır. Bu hakimiyet, ardından barış ve zenginlik süreci başlatmış ve bu dönem de "Pax Romana" olarak adlandırılmıştır. Pax Romana sanata da yansımış ve bir sanat dalı olan seramik alanında oldukça kaliteli seramikler üretilmiştir (Tekocak, 2006: 29).

1.2. Düzpüren Örenyeri'nin Konumu

Antalya İli, Manavgat İlçesi, Kısalar Mahallesi sınırlarında konumlanmış olan Düzpüren Örenyeri, bir tepelik alan olan Çanaklıtepe³ üzerinde ve bu tepenin etrafında yer alan kalıntılardan oluşmaktadır. Düzpüren Örenyeri, Euyromedon Irmağı (Köprüçay) ile Side Antik Kenti arasında konumlanmış olan bir kıyı yerleşimidir. Antik yerleşimin olduğu alanda, antik dönemlerde kullanıldığı düşünülmeyen ancak günümüzde aktif olarak kullanılan *cothon*⁴ tipi küçük bir liman bulunmaktadır (Öniz & Karademir, 2016: 266). Günümüzde Aktaş Barınağı olarak adlandırılan bu liman, kuzeydoğudan gelen ve yerleşim yerinin içinden geçen derenin Akdeniz'e açılan ağız kısmına kurulmuştur (Harita1)⁵.

³ Harita Genel Müdürlüğü'nün Atlas'ından alınan koordinatları 36.82253, 31.26562 | (36°49'21"K / 31°15'56"D)

⁴ Kazılarak elde edilen liman havzası.

⁵Harita Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinden alınmıştır.
<https://atlas.harita.gov.tr/5/39/35>

Harita 1: Bölgenin Uydu Görüntüleri

Bölge ile ilgili çalışmalar ne kadar az olsa da, bazı kaynaklardan elde edilen bilgiler sayesinde, bölgenin hangi dönemde yerleşim gördüğü ve antik dönem isimlendirilmesine dair kanıtlanmamış veriler vardır. Bunlardan birisi, M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısında oluşturulan ve ilk olarak deniz rotalarının tam bir tasvirini veren *Stadiasmus Maris Magni*'de (bahriye name/seyrüsefer) yer alan (Önen, 2008: 10), *Side'ye 80 stadia, Eurymedon'a 100 stadia uzaklıkta*⁶ olduğu belirtilen *Seleukeia* isimli bir yerleşimden bahsedilmektedir. Bu uzunluk ölçü birimleri verilerine göre; Düzpüren Örenyeri ile *Seleukeia* olarak metinde adı geçen bölge aynı yere denk gelmektedir.⁷ Bir diğer veri ise; kapsamlı bir Bizans araştırması olan *Tabula Imperii Byzantini VIII*'de bulunan ve *Selge* başlığı altında '*sikkesi bulunamayan bir yerleşim yeri*' olarak adı geçen *Seleukeia* yerleşimdir. Yine aynı uzunluk ölçü birimleri kullanılarak bahsedilmiştir ve ek olarak Kısalar'a 2 km. uzaklıkta, Side'ye 14 km. uzaklıkta yer aldığı bilgisi verilmiştir (Hellenkemper & Hild, 2004: 835). Bir başka veri ise; yine *Stadiasmus Maris Magni*'ye atıf yaparak Karl Graf Von Lanckoronski'nin 1890 yılında tamamlanmış olmasına rağmen kısmen geçerliliğini koruyan *Pampylia ve Pisidia Kentleri* çalışmasında bulunmaktadır ve *Side ile Eurymedon arasında Seleukeia'nın bulunduğundan* bahsetmektedir (Lanckoronski, 2005: 5).

⁶ *Stadiasmus Maris Magni: Geographi Graeci Minores, Vol I, Paris: 1855. '216. Side'den Seleukeia'ya 80 stadia vardır. - 217. Seleukeia'dan Eurymedon olarak anılan gemi seferine uygun nehre 100 stadia vardır.'*

⁷ *Stadia*, Antik Yunan ve Roma Dönemi'nde kullanılan bir uzunluk ölçü birimidir ve yaklaşık olarak 1 stadia, 185 metreye karşılık gelmektedir (Eksen, 2010: 23).

Düzpüren Örenyeri'nde şimdiye kadar öğrenci çalışmaları dışında sistemli bir arkeolojik çalışma gerçekleştirilememiş olması, bilgilerimizin kısıtlı kalmasına sebep olmuştur. Bu tez çalışması ile Düzpüren Örenyeri ilk defa akademik olarak incelenmiş olacak ve bölgede yürütülecek kapsamlı akademik faaliyetlerin ilk adımlarından olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

DÜZPÜREN ÖRENYERİ SERAMİKLERİ VE BULUNTU YERLERİ

2. Yüzeyde Tespit Edilen Seramik Kalıntıları

Düzpüren Örenyeri'nin maddi kültür kalıntıları açısından en dikkat çeken malzemeleri yüzeyde bulunan seramik kalıntılarıdır. Sit sınırlarının neredeyse tamamında yoğun seramik kalıntısı bulunmaktadır. Bu seramik kalıntılarının tespit edildiği alanların da neredeyse tamamında tarım faaliyetleri yürütülmüş ve bu faaliyet pişmiş topraktan yapılmış malzemelerin tahribatına yol açmıştır. Buna rağmen etütlük halde ele geçen seramikler, Düzpüren Örenyeri hakkında doğru bilgileri almamızı sağlayacak olan önemli malzemelerdir. Geniş bir yayılım alanına sahip olan seramik kalıntıları, toplandıkları bölgelere göre isimlendirilmiş ve numaralandırılmışlardır. Seramik buluntu alanları yanyana dahi olsa ayrı birer buluntu alanı olarak değerlendirilmiş, çünkü her bir bölge tarım faaliyeti sebebi ile birbirinden ayrılmıştır. Aşağıdaki bölümlerde detayları verilecek olan seramik kalıntıları, ele geçtikleri bölgeler ile isimlendirilecektir. Bu başlıkta seramiklerin konumları ve drone görüntülerinden alınan seramik buluntu yerleri verilmiştir.

Bölgenin bir liman yerleşimi olma ihtimali üzerine yapılan sualtı yüzey araştırmalarında da, kıyıda münferit halde ve/veya yalı taşları ile kaynaşmış şekilde çok fazla seramik kalıntısı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların kısıtı dolayısıyla sualtı çalışmalarından seramik örnekleri belgelenmiş olsa da, çalışmalarda etütlük malzeme olarak kullanılmamıştır⁸.

2.1 Düzpüren Yüzey Seramikleri 1 (DS1) Buluntu Yeri

Düzpüren Örenyeri'nin merkezinde olduğu düşünülen Çanaklıtepe'nin doğu eteğinde, 36.82283, 31.26653 | (36°49'22"K / 31°15'59"D)⁹ koordinatlarında tespit edilen bir hamam bulunmaktadır. Kaçak kazılar ile tahrip edilen yapının hypocaust sistemi (Foto. 1)¹⁰ dolgu toprak altında kalmış ve yapıya müdahale edilmiş olsa da, ısıtma sistemi pialeleri sağlam kalmıştır. Hamamın çevresi seramik kalıntıları açısından çok zengin bir bölgedir (Foto. 2).

⁸ 2020 yılında Düzpüren Örenyeri ve Denizyaka Köyü Sınırı Yüksek Lisans Tez Araştırma Raporu'nda belgelenen sualtı seramik kalıntıları, 'Düzpüren Örenyeri Sualtı Seramikleri' bölümünde verilmiştir.

⁹ Harita Genel Müdürlüğü'nün Atlas'ı için bkz: <https://atlas.harita.gov.tr/#5/39/35>.

¹⁰ Tez çalışmasında kullanılan tüm fotoğraflar 2020 ve 2021 yıllarında yapılan öğrenci çalışmalarından alınmıştır.

Özellikle tez çalışmasının konusu olan üretim atığı niteliği taşıyan etütlük birçok seramik, 36.82291, 31.26650 | (36°49'22"K / 31°15'59"D)¹¹ koordinatlarında tespit edilmiş ve profil veren, bezemeleri seçilebilen seramik atıklarından örnekler toplanmıştır. Ayrıca Çanaklıtepe’de yoğun bitki örtüsü ile kaplanmış olmasına rağmen tespit edilebilmiş olan, tanımlanamayan ve tahrip edilmiş birçok yapı kalıntısı vardır. Üretim atığı seramik kalıntılarının da Çanaklıtepe’nin çevresinde bu denli fazla olması, burada bir seramik üretim atölyesinin bulunduğunu düşündürmüştü fakat mevcut çalışmalar ile tespit edilememiştir.

Foto. 1: Hamamın hypocaust sistemi.

¹¹ Drone (İHA) fotoğrafının 3D Paint programı yardımıyla ilgili alanı işaretlenmiş, bu işaretli alandan alınan koordinatlar kullanılmıştır. Bundan sonraki işaretli fotoğraflarda da aynı yöntem uygulanmıştır.

Foto. 2: DS1 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü.

2.2. Düzpüren Yüzey Seramikleri 2 (DS2) Buluntu Yeri

Çanaklıtepe'nin yine doğu eteklerinde bulunan DS2 buluntu yeri, özellikle üretim atığı seramik kalıntıları açısından çok zengin bir bölgedir. Buluntu yerinin sınırları içerisinde 36.82335, 31.26676 | (36°49'24"K / 31°16'0"D) koordinatlarında bir incir ağacı vardır ve 2020-2021 yıllarında yapılan çalışmalarda bu incir ağacının altında bir kuyu tespit edilmiştir (Foto 3.) Yakından incelendiğinde kuyunun tarinine dair bir şeyler söylemek güç olsa da, kesme taşlar ile inşaa edilmiş bir kuyudur ve yükseltmek için sonradan kesme taşların üstüne beton kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine aynı bölgede bir dibek taşı? (Foto. 4) tespit edilmiş, fakat henüz bu malzeme ile ilişkilendirilecek bir işlik tespit edilememiştir. Çanaklıtepe'nin hemen doğusunda bulunan DS2 buluntu alanını, DS1 buluntu alanından patika bir yol ayırmaktadır (Foto 5). Bu patika yolda da bir çok seramik kalıntısı tespit edilmiş fakat tarım faaliyetinde kullanılan araçların güzergahı olduğu için çok fazla tahribata maruz kalmıştır. Bu patika yolun toprak altında da ilerleyen çalışmalarda seramik tespit edilmesi olasıdır.

Foto. 3: DS2 buluntu yerinde tespit edilen kuyu.

Foto. 4: DS2 buluntu yerinde tespit edilen Dibek taşı?

Foto. 5: DS2 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü

2.3. Düzpüren Yüzey Seramikleri 3 (DS3) Buluntu Yeri

Çanaklıtepe'nin doğusunda 36.82307, 31.26686 | (36°49'23"K / 31°16'0"D) koordinatlarında yer alan DS3 buluntu yeri (Foto. 6), yüzey seramikleri bakımından oldukça zengin bir bölgedir. Fakat tez çalışmasının kapsamı olan üretim atığı niteliği taşıyan seramik kalıntısı bulunamamıştır. Üretim atığı seramik kalıntılarının ele geçtiği bölgelere çok yakın olmasına rağmen burada bulunamamış olması ilginçtir. Fakat DS3 buluntu yerinin neredeyse dört tarafı yoğun bitki örtüsü ile kaplıdır ve bu bitkilerin altında zor da olsa yapı kalıntıları seçilebilmektedir. Bir yapının iç mekanı olma olasılığı olan bu bölge ve Düzpüren'de yürütülecek çalışmalar ile netlik kazanacaktır.

Foto. 6: DS3 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü.

2.4. Düzpüren Yüzey Seramikleri 4 (DS4) Buluntu Yeri

Çanaklıtepe'nin doğusunda 36.82245, 31.26696 | (36°49'20"K / 31°16'1"D) koordinatlarından bulunan DS4 buluntu yeri yüzey seramikleri bakımından oldukça zengin bir bölgedir (Foto. 7). Bölgede yapılan araştırmalarda çok az sayıda üretim atığı seramik kalıntısı ele geçmiştir. Bu kadar az sayıda üretim atığı seramiğin tespit edilmesi, dış etkenlere bağlı olarak bu seramiklerin bölgeye geldiğini düşündürmüştür. Yine DS4 buluntu yerinin hemen doğusunda ve kuzey sınırı olan DS3 buluntu yerinin sınırında yoğun bitki örtüsü altında kalmış yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Buluntu alanının güneyinde, örenyerinin içinden geçen akarsu bulunmaktadır ve akarsuyun kenarındaki bitki örtüsünün altında olasılıkla yapı kalıntısı vardır.

Foto. 7: DS4 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü

2.5. Düzpüren Yüzey Seramikleri 5 (DS5) Buluntu Yeri

Aktaş Barınağı'nın doğusunda 36.81867, 31.26920 | (36°49'7''K / 31°16'9''D) koordinatlarında yer alan DS5 buluntu yeri yüzey seramikleri bakımından oldukça yoğun bir bölgedir (Foto. 8). Tarım arazisi olarak faaliyet yürütülen DS5 buluntu yerinde seramik kalıntıları çok fazla tahribata maruz kalmış olsa da, bölgedeki en yoğun seramik buluntu bölgelerinden birisidir. İşaretli alanın neredeyse tamamında çok yoğun seramik kalıntısı ile birlikte üretim atığı seramik kalıntısı da tespit edilmiştir. Balıkçı barınağının bu kadar yakınında olmasına ve tarım faaliyeti yürütülmesine rağmen çalışmayı zenginleştirecek çeşitlilikte seramik kalıntısı tespit edilmiştir. Bölgenin doğu ve güney sınırında yoğun bitki örtüsü altında kalmış yapı kalıntıları ve taş bloklar bulunmaktadır. Seramik üretimi atölyesi için bir net bir veriye ulaşılamamış olsa da, atölyeye dair en kuvvetli muhtemel bölgedir.

Foto. 8: DS5 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü

2.6. Düzpüren Yüzey Seramikleri 6 (DS6) Buluntu Yeri

Düzpüren Örenyeri antik bir kıyı yerleşimidir. Aktif olarak kullanım gören Aktaş Barınağı ve çevresinde yürütülen çalışmalarda bölgenin antik limanı halihazırda tespit edilememiştir. 36.81896, 31.26468 | (36°49'8"K / 31°15'52"D) ile 36.81794, 31.26662 | (36°49'4"K / 31°15'59"D) koordinatları arasında kalan DS6 buluntu yeri kum tepelerinin altında kalmış yoğun seramik kalıntılarından oluşmaktadır. Doğal bir limanın kıyısında bulunan bu kum tepelerinde seramik kalıntıları üst üste istiflenmiş halde tespit edilmişlerdir. Net bir şey söylenemese de DS6 bölgesi seramiklerinin ticari amaçla orada istiflendikleri düşünülebilir. Epey geniş bir alana yayılmış olan bu seramik kalıntıları arasında neredeyse hiç üretim atığı seramik kalıntısı tespit edilememiştir.

Foto. 9: DS6 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü.

2.7. Düzpüren Yüzey Seramikleri 7 (DS7) Buluntu Yeri

Aktaş Barınağı'nın batısında 36.81824, 31.26662 | (36°49'5''K / 31°15'59''D) koordinatlarında yer alan DS7 buluntu bölgesi yüzey seramikleri bakımından çok zengin bir bölgedir (Foto. 10). Tarım arazisi olarak faaliyet yürütülen bölgede seramik kalıntıları yoğun tahribata maruz kalmıştır. Yüzey seramiklerinin arasında çok sayıda üretim atığı seramik kalıntısı tespit edilmiştir. Seramik kalıntıları arasından profil veren etütlük malzemeler tez çalışmasında kullanılmak üzere toplanmıştır. Geniş bir alana sahip olan DS7 buluntu yerinin hemen kuzeyinde seramik kalıntılarının bir anda kesilmiş olması ilginçtir.

Foto. 10: DS7 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü.

2.8. Düzpüren Yüzey Seramikleri 8 (DS8) Buluntu Yeri

DS7 buluntu yerinin batı komşusu olan bu bölgede de tarım faaliyeti yürütülmektedir. Aslında birlikte değerlendirilecek kadar birbirine yakın olan DS7 ve DS8 buluntu alanlarının aradaki ince bir bitki örtüsü ayırmaktadır (Foto. 11). Tespit edilen seramik kalıntıları neredeyse aynı özellikleri taşımaktadır. Fakat doğal sınır baz alınarak, farklı seramik buluntu bölgeleri olarak değerlendirilmiştir. Tarım faaliyeti yürütülen bu bölgede seramik kalıntıları yoğun tahribata maruz kalmıştır. Tez çalışmasında kullanılmak üzere etütlük üretim atığı seramik kalıntıları toplanmıştır.

Foto. 11: DS8 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü.

2.9. Düzpüren Yüzey Seramikleri 9 (DS9) Buluntu Yeri

DS8 buluntu yerinin hemen kuzeyinde yer alan DS9 buluntu yeri 36.81900, 31.26565 | (36°49'8"K / 31°15'56"D) koordinatlarında yer almaktadır. Küçük bir alana sahip olan bu bölge seramik kalıntıları açısından oldukça zengin bir bölgedir (Foto. 12). Bazı yerlerde üst üste küçük tepelerin oluşmuş olması, tarım faaliyeti yürütülen alanlarda bulunan seramik kalıntılarının buraya taşınmış olabileceğini düşündürmektedir. Bölgenin kuzey ve doğu sınırları yoğun bitki örtüsü ile kaplıdır ve şayet bir yapı kalıntısı varsa tespit edilememiştir. Yapılan çalışmalarda hiç üretim atığı seramik kalıntısı tespit edilememiştir.

Foto. 12: DS9 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü.

2.10. Düzpüren Yüzey Seramikleri 10 (DS10) Buluntu Yeri

Geniş bir alana sahip olan DS10 buluntu yeri 36.82103, 31.26397 | (36°49'15"K / 31°15'50"D) koordinatlarında yer almaktadır (Foto. 13). Seramik kalıntılarının bölgedeki en yoğun alanlarından biri olan bu bölge, tez çalışmasının konusu olan üretim atığı seramik kalıntıları açısından da oldukça zengin bir bölgedir. Seramik kalıntılarının yayılım gösterdiği alanın içerisinde geniş bir kaçak kazı çukuru ve yapı kalıntılarına ait kesme taş bloklar tespit edilmiştir. Drone görüntüleri üzerinden işaretlenen alanın neredeyse tamamında seramik kalıntısı tespit edilmiş ve çeşitli formlarda hatalı üretim olan etütlük seramik kalıntılarından örnekler toplanmıştır.

Foto. 13: DS10 buluntu yeri işaretli alan görüntüsü

2.11. Düzpüren Örenyeri Sualtı Seramikleri

Düzpüren Örenyeri'nin sahip olduğu seramik kalıntılarının bir kısmı da sualtında belgelenmiştir (Foto. 14). Sığ bir derinliğe sahip olan yerleşimin 1 metre ile 10 metre arasında serbest dalış yapılarak tespit edilen seramik kalıntılarının -mevcut çalışmaların kısıtı dolayısıyla- deniz suyundan arındırma ve temizleme işlemleri yapılamamış, sadece bulundukları bölgelerde fotoğraflanarak belgelenmiştir. Yalıtışları ile kaynaymış halde tespit edilen seramik kalıntılarının ticari amaçlı kullanılan seramikler olması gerekmektedir (Foto15-17). 2014 yılında bölge kıyılarında yapılan bir başka çalışmada Aktaş Balıkçı Barınağı'nın doğu bölümünde tunç külçeler tespit edilmiş, yine balıkçı barınağının 100 metre güneydoğusunda bir batık tespit edilmiştir (Öniz & Karademir, 2016: 266). Bölgenin sualtı araştırmalarının sayısı arttıkça, hem ticari metaların hem de antik dönem donanmalarına ait materyallerin gün yüzüne çıkmaması mevcut tarihsel veriler baz alındığında olanaksız görünmektedir.

Foto. 14: Düzpüren Örenyeri'nin kıyı şeridi hava fotoğrafı

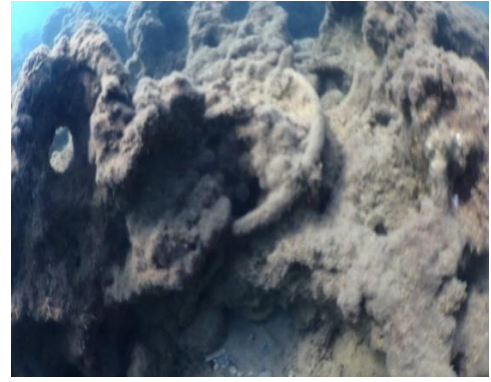

Foto. 15-17: 1-10 metre arası tespit edilen seramikler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜZPÜREN ÖRENYERİ'NİN GEÇ ROMA DÖNEMİ SERAMİKLERİ

3.1. Düzpüren Örenyeri'nin Geç Roma Dönemi Seramikleri

Düzpüren Örenyeri'nde yapılan çalışmalar sonunda ele geçen üretim atığı seramikler incelendiğinde; bu seramiklerin Geç Roma Dönemi Seramik Grupları'ndan olan ve Hayes tarafından '*Cypriot Red Slip Ware*' / *Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri* (Hayes, 1972: 371) olarak adlandırılan gruba ait olduğu anlaşılmıştır. Bu seramik grubu, ilk olarak Waagé tarafından 'Geç Roma D' seramikleri olarak adlandırılmış (Hayes, 1972: 342), fakat Hayes tarafından yapılan çalışmalar neticesinde, Kıbrıs Sigilataları ile gösterdiği benzerlik sebebi ile Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri olarak isimlendirilmiştir (Hayes, 1972: 371). Anadolu'da yapılan çalışmalar ve incelemeler sayesinde ise (Poblome & Fırat, 2012: 49-55) bu seramik grubunun sadece Kıbrıs'ta değil Anadolu'da da üretildiği tespit edilmiştir. P. Armstrong, Waagé tarafından kullanılan 'Geç Roma D' seramikleri tanımlamasının tekrar kullanılmasını önermiştir (Armstrong, 2009: 157 - 178). Bu seramik grubu artık bu öneri ile birlikte Geç Roma D ismi ile adlandırılmaya başlamıştır ve Anadolu'da yürütülen çalışmalar sayesinde bu tanımlama güçlenmektedir. Düzpüren Örenyeri'nde yapılan çalışmalar da, daha önce Pednelissos, Perge, Aspendos, Anemurium yerleşimlerinde tespit edilen seramik grubuna ait malzemelerin (Kenkel, 2007: 142-143), 'Geç Roma D' isimlendirmesine dayanak olmaktadır. Geç Roma D seramik grubu, diğer Geç Roma seramikleri kadar yaygın olmasa da özellikle Akdeniz'e kıyısı olan bölgelerde tespit edilmiştir (Hayes, 1972: 461 MAP 17).

Düzpüren Örenyeri'nde yürütülen ve halen devam eden çalışmalarda –çalışmaların kısıtı dolayısıyla- bir işlik ve/veya seramik fırını tespit edilememiştir. Bölgede daha önce yapılan bir araştırmaya göre sualtında kalmış olan üç adet fırın benzeri yapı kalıntısı olduğu tespit edilse de, bu sualtı kalıntılarının bir seramik fırınına ait olup olmadığı kesinleştirilememiştir. (Öniz & Karademir, 2016: 267). Karada yapılan çalışmalarda da yapı planları çıkarılacak kadar çalışma yapılamamış olsa da, birçok yapı kalıntısı ve kesme taş bloklar dikkat çekmekte, özellikle seramiklerin yoğun olarak tespit edildiği bölgelerin neredeyse tamamından tanımlanamamış yapı kalıntıları görülmektedir. Yine bölge seramiklerinin üretiminde kullanıldığı düşünülen kilin de, örenyerinin merkezinden geçip denize açılan bir dereden alındığı tahmin edilmektedir. Bazı seramik buluntu alanlarında, - özellikle DS6 buluntu yerinde- seramik kalıntıları '*bothros*' gibi üst üste yığılmış ve kumluk alanın altında kalmıştır (Öniz & Karademir, 2016: 266). Bu üst üste yığılmış olan seramikler, ya tarım arazisi olarak kullanılan bölgelerden alınarak mevcut konumlarına getirilmiş yada

hali hazırda orada biriktirilmiş ve yekpareliklerinin yitirecek bir tahribata maruz kalmış olmalı. Fakat her iki ihtimalde de, denize / doğal bir liman olabilecek bölgeye olan uzaklığı itibariyle, DS6 buluntu yerinde tespit edilecek bir granarium yapısı bothros tartışmalarına önemli bir katkı sunacaktır.

Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri, Afrika ve Geç Roma C seramiklerine göre daha kalın cidarlıdır ve daha kaba bir görünüme sahiptir. Seramiklerin kili ince tanelidir ve yüzeyleri pürüzsüz bir yapıya sahiptir (Öz, 2020: 71). Hamurun pişme dereceleri oldukça değişken olan bu seramikler üst üste istiflenerek fırınlanmaktadır. Bu sebeple kapların özellikle üst kısmında (ağız kenarlarında) renk değişimi çok sıktır. Teze konu olan üretim atığı seramikler incelendiğinde de en yoğun deformasyonun ağız kenarlarında olduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışmada kullanılan ve **Lev. No. 6 - Lev. No. 7 - Lev. No. 10** olarak numaralandırılan seramik kalıntıları, bahse konu olan deformasyonun iyi örneklerindendir.

Düzpüren Örenyeri'nde tespit edilen seramiklerin detaylı analizleri yapılamadığı için katkı malzemelerine dair bir şeyler söylemek güç olsa da, Hayes, Geç Roma D kaplarındaki en belirgin katkı malzemesinin kireç olduğunu belirtmiştir (Hayes, 1972: 372). Ayrıca bu kapların pişirme derecesine göre kil rengi sarıdan, turuncuya, kahverengi ve kırmızı tonlardan, koyu kestane ve bordoya değişmektedir (Ergürer, 2012: 189). Çalışmaya konu olan malzemeler üretim atığı niteliğinde olduğu için kil renklerinin saptanamadığı örnekler de mevcuttur. Fakat kısmen yanmış olan malzemeler yakından incelendiğinde; çark izleri, astar özellikleri ve hamur renkleri tespit edilebilir haldedir. Astarlı olan seramiklerin maruz kaldığı ısı ile yüzeyinde kaygan bir tabaka oluşmuştur. Özellikle cüruf malzemelerde bu kaygan tabaka net bir şekilde gözlemlenebilmektedir.

Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramik grubunun en temel tipoloji sınıflandırması Hayes tarafından yapılmış ve 12 farklı form başlığında incelenmiştir (Hayes, 1972: 372-374). Bu 12 farklı formun çoğunluğunu çok derin olmayan geniş ağızlı kâse ve tabaklar oluşturmaktadır. Geniş ağızlı kâse ve tabaklar dışında, az sayıda da olsa büyük ve derin kaplar da vardır. Hayes'in oluşturduğu 12 ana grup dışında Anadolu'da yapılan çalışmalar ile birlikte bazı yeni Geç Roma D seramiği formları, Perge, Anemurium ve Pednelissos'ta tespit edilmiştir (Ergürer, 2012: 189). Anemurium seramikleri kapsamında yapılan çalışmalarda Williams, bir kuyu depozitinde ele geçen seramikleri Geç Roma D seramik grubunda değerlendirip, bu seramikleri *Well Form* (Kuyu Form) olarak isimlendirmiştir (Williams, 1989: 34-35). Well Form örneklerinin, Pednelissos'ta bulunan seramik fırınlarında da üretildiği tespit edilmiştir (Jackson, Zelle, Vandeput, & Köse, 2012: Fig. 18). Bir diğer katkı Pamphylia Bölgesi'nden, Perge kazılarında gelmiş olup '*Perge 1-4 Seramikleri*' olarak isimlendirilmiştir (Fırat, 1999: 112).

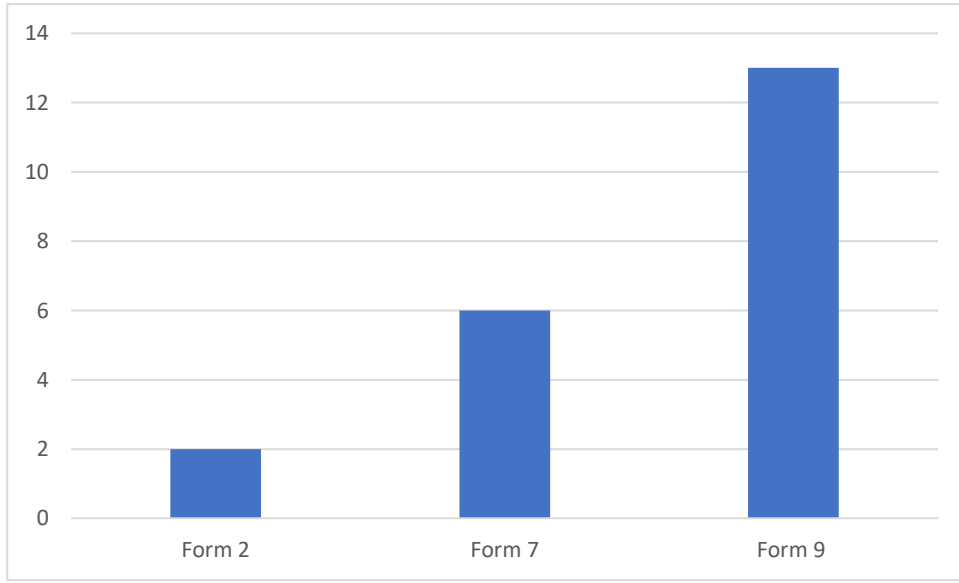
Geç Roma D seramiklerinin tipolojisi için 2007 yılında H. Meyza tarafından yapılan çalışma en güncel çalışma olarak kabul edilmektedir. Meyza ise bu çalışmasında, Hayes'in daha önce oluşturduğu tipolojisine yeni formlar ve bunların alt tiplerini eklemiştir (Öz, 2020: 70).

Geç Roma D seramiklerinde genellikle rulet bezeme kullanılmıştır ve motif kabın genellikle gövdesinde bir veya birkaç sıradan oluşmaktadır. Diğer Geç Roma Seramikleri'nde de kullanılan rulet bezemeler kadar özenli olmayan bu bezemeler dışında, kapların ağız kısmında verilen bir veya birden fazla yiv ve derin dalga motifleri de yaygın bir bezeme çeşiti olarak kullanılmıştır (Kenkel, 2005: fig. 6: 7, 9; fig. 7: 4, 5; fig. 8: 2, 4, 5). Az sayıda da olsa baskı bezeme olarak, bitkisel motifler ve haç bezemeler süsleme çeşiti olarak kullanılmıştır. Düzpüren seramikleri arasında -çalışmalar sırasında üretim atığı olarak ele geçememiş olsa da- Hayes'in *figür 84* olarak numaralandırdığı ve *k-l-m-n-o* olarak sınıflandırdığı haç bezemeleri yoğun görülmektedir. (Hayes, 1972: fig 84).

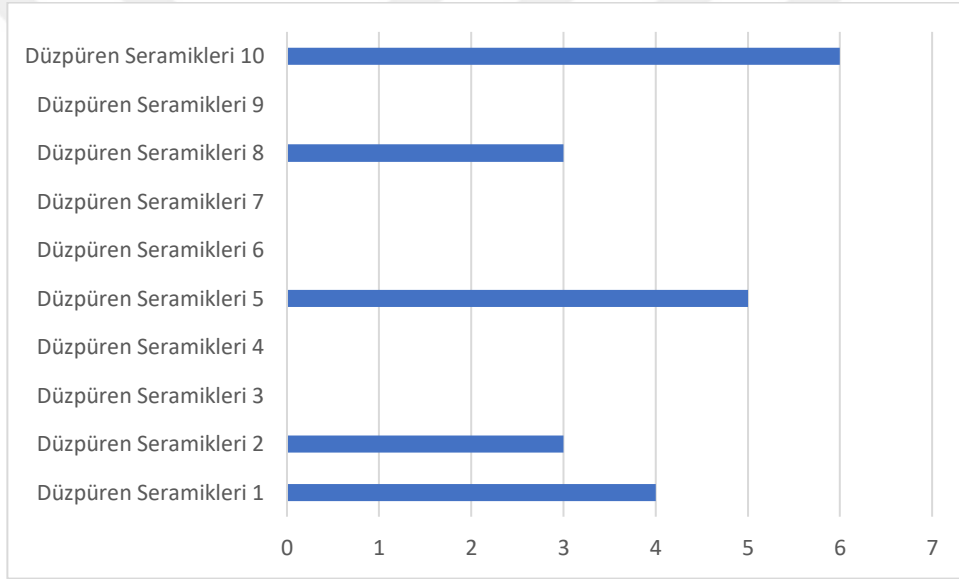
Akdeniz ve yakın çevresinde servis kabı olarak kullanılmış olan bu pişmiş toprak kapların, M.S. 4. yüzyıl sonları ile M.S. 7. yüzyıl sonları arasında üretildiği düşünülmektedir. (Ergürer, 2012: 190).

3.1.1. Düzpüren Örenyeri Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri

Düzpüren Örenyeri'nde yapılan çalışmalarda seramik buluntu alanları 10 ayrı bölge olarak tespit edilmiş ve buluntu alanları numaralandırılmıştır. Bu bölgelerin bazıları yanyana/bitişik halde olmasına rağmen, kolaylaştırıcı olması için iki farklı buluntu alanı olarak değerlendirilmiştir. Üretim atığı nitelikli seramiklerin neredeyse tüm buluntu alanlarında tespit edilmesine rağmen, çizimi yapabilecek / profil veren sayıları az sayıda olduğu için, buluntular tasnif edilmiştir. Cüruf malzemeler ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Buna göre yirmi bir (**Levhalar 1-21**) adet profil veren üretim atığı seramik ve on dört (**Levhalar 22-35**) adet cüruf malzeme incelenmiştir. Mevcut seramikler analogik yöntemlerle Hayes'in form isimlendirmesine uygun olarak 3 ayrı ana grup içinde değerlendirilmiştir (Grafik 1). Seramik buluntu alanları 10 ayrı biçimde isimlendirilmiş ve bu buluntu alanlarının hemen hepsinden -etütlük veya cüruf- üretim atığı seramik ele geçirilmiştir. Fakat sadece etütlük olan seramiklerin buluntu alanları baz alınarak, grafik oluşturulmuştur (Grafik 2). Cüruf malzemelerin ise birçoğunu istiflenerek fırınlanan seramikler oluştururken, bu seramikler yüksek ısıya maruz kalarak fırınlanma aşamalarındaki biçimleri ile ele geçmiştir. Bunun yanı sıra **Lev.No. 32** ve **Lev.No.33**'teki örneklerin fırın iç sıvası olarak kullanılan amorf malzemeler olduğu düşünülmüştür. DS5 buluntu alanından ele geçen bu amorf malzemeler, bölgede yapılacak seramik fırını araştırmaları için önemli bilgiler sunmaktadır.

Grafik 1: Geç Roma D Seramiklerinin Form Çeşitliliği

Grafik 2: Üretim Atığı Seramiklerin Buluntu Alanlarına Göre Dağılımı

3.1.1.1 Form 2

Düzpüren Örenyeri'nde tespit edilen ve çalışma kapsamında olan seramikler arasında, Hayes'in *Form 2* olarak adlandırdığı gruba dahil olduğu düşünülen 2 adet örnek incelenmiştir (Hayes, 1972: 373-376). Bu form aslında ilk kez Waagé tarafından tespit edilmiştir (Waagé, 1933: 294-298). Hayes, *Form 2* olarak isimlendirdiği bu grubun, bir diğer Geç Roma Dönemi Seramik gruplarından olan Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri'nden *Form 84*'ün ardılı olduğunu düşünmüştür (Hayes, 1972: 373-376). Hayes'in ardıllık tartışmasına katkı sunan Reynolds ise; bahse konu olan seramik grubunun Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri'nden *Form 83*'e daha fazla benzediğini düşünmektedir (Reynolds, 2011: 207-230). Hayes'in *Form 2* olarak isimlendirdiği bu form için yapılan bir diğer katkı ise Meyza tarafından yapılmış ve kendi

sınıflandırmasında H2 olarak tanımlamış olduğu bu seramiklerin Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri'nden olduğunu söylemiştir (Meyza, 2007: 51). Bu tez çalışmasının başında da belirtildiği üzere uluslararası geçerliliği olan ve hala kabul gören Hayes'in kataloğu baz alınarak yapılan bu çalışma için mevcut seramikler Form 2 olarak gruplandırılmış ve diğer Form 2 örnekleriyle kıyaslanarak tarihlendirilmiştir.

Hayes, bu tabakların erken örneklerinde cidar kalınlığının ince olduğunu, gövdelerinde yiv veya yivlerin bulunduğunu ve kaidelerinin yüksek verildiğini belirtmektedir (Hayes, 1972: 373-376). Bu çalışmanın kapsamında olan ve **Lev. No. 3** olarak numaralandırılan üretim atığı seramiğin, -Hayes'in tanımlamaları baz alınarak- Form 2'nin erken örneklerinden olduğu düşünülmektedir. 25.4 cm. ağız çapına sahip olan seramiğin, korunmuş yüksekliği 2.5 cm.dir. Dudakta 3 sıra yiv olan tabak parçasının, dudaktan kaideye doğru gövde de verilmiş bir sıra yivi bulunmaktadır. Bezemesiz olan seramik kalıntısının, iç yüzeyi tamamen yanmış olsa da, seramiğin ele geçen halinde form deformasyonu yoktur. Hayes'e göre bu formun genellikle ağız çapı 22 cm. ile 29.5 cm. arasında değişmekte, daha küçük varyasyonlarında ise ağız çapı 15.5 cm ile 19 cm. arasında verilmektedir (Hayes, 1972: 373). Düzpüren Örenyeri'nde **Lev. No. 4** olarak numaralandırılan üretim atığı seramiğin de Form 2'nin geç dönem örneklerinden olduğu düşünülmektedir. Kabın dudağında 3 sıradan oluşan yiv ve dudağın hemen altında kaba biçimde verilmiş rulet bezeme, Hayes'in tanımlamasına uymaktadır. Ağız çapı 22.4 cm. olan seramiğin, korunmuş yüksekliği 2.3 cm.dir. Ele geçtiği haliyle kabın tamamında kararma gözlemlenmiş olsa da, formunda deformasyon, kap yüzeyinde pütürlenme yoktur. Her iki seramik kalıntısı da DS1 buluntu alanından ele geçirilmiştir.

Hayes, Form 2'nin geç örneklerinde gövdenin daha kısa, ağzın kaba ve dışarıya doğru çıkıntı yapacak şekilde verildiğini ve kaidenin daha alçak yapıldığını söylemektedir (Hayes, 1972: 375). Kabın gövdesinde kaba görünümlü/özensiz rulet bezeme verilen tabakların, tondolarında genelde yaprak motifine yer verilir ve tondo ile kaidenin altında yivlerden oluşan bezemeler ile süslendiği bilinmektedir (Öz, 2020: 74-75). Bu seramiklerin belirgin olan katkı maddesi iri ve yüzeyde ayırt edilen kireç tanecikleridir. Bu durum Tekocak'a göre; kilin iyi yıkanması veya yoğurulmasına değil, katkı maddesinin alüvyon yataklarından alınan kilden kaynaklandığını göstermektedir (Tekocak, 2006: 60).

Hayes'in isimlendirdiği Form 2 tipi seramiklere;

- Pamphylia Bölgesi'nde; Perge (Fırat, 1999: 264-286), Side (Şen-Yıldırım & Oransay, 2016: 137-147).
- Pisidia Bölgesi'nde; Pednelissos (Jackson, Zelle, Vandeput, & Köse, 2012: 89-114).

- Lykia Bölgesi'nde; Myra & Andriake (Öz, 2020: 239-250), Aziz Nikolaos Kilisesi (Myra) (Kaya, 2007: 202), Olympos (Öztaşkın, 2017: 221), Arykanda (Yaman, 2018: 26-35), Limyra (Marksteiner & Yener-Marksteiner, 2009), Knidos (Doksanaltı, 2006: 492-493), Tlos (Sezgin, 2017: 820), Xsanthos (Pellegrino, 2002: 249).
- Kilikia Bölgesi'nde; Anemurium (Williams, 1989: 30), Kelenderis'te (Tekocak, 2006:63), Tarsus'ta (Adak-Adıbelli, 2006: 225) rastlanmaktadır.

3.1.1.2 Form 7

Hayes, Geç Roma D seramikleri içerisinde Form 7 olarak adlandırdığı bu grubu; üzerinde bir veya birden fazla yiv olan, dik ağızlı, rulet bezemeli, kalın cidarlı ve gövdeli çanaklar olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu formun Form 10'un öncüsü olduğundan bahsetmektedir (Hayes, 1972: 377). Meyza ise bu grubu derin kâse/çanak olduğunu belirtip, H7 olarak isimlendirmiştir. Bu grup için değişmez olan özelliğin, ağız üzerinde bulunan yivler olduğunu vurgulamıştır (Meyza, 2007: 58-59). Hayes, bu grup için MS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 7. yüzyıl arası tarihini önerirken (Hayes, 1972: 379), Meyza bu grup için, M.S. 5. yüzyılın ikinci yarısı ile 6. yüzyılın son çeyreği ya da 7. yüzyılın başı arasını önermektedir (Meyza, 2007: 58).

Düzpüren seramik buluntu alanlarından DS1 buluntu alanından iki adet, DS8 buluntu alanından bir adet, DS10 buluntu alanından üç adet olmak üzere toplam altı seramik kalıntısı incelenmiş ve Form 7 olduğu düşünülmüştür. DS1 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 1** numaralı seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 3.2 cm, ağız çapı 33.4 cm.dir. Ağız kısmı ve ağız kenarı olarak ele geçen seramik kalıntısı ağızda iki sıra yive sahiptir. Ağız kenarında dalga bezeme verilmiş olan çanak parçasının iç yüzeyi maruz kaldığı yüksek ısı dolayısıyla kararmıştır. Fakat ele geçen parça küçük de olsa, çanağın formunda deformasyon gözlemlenmemiştir. Yine DS1 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 2** numaralı bir diğer seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 4.3 cm, ağız çapı 26.2 cm.dir. Ağızda iki sıra yiv bulunan çanak kalıntısının, ele geçtiği halindeki dış yüzeyinde tabakalaşma oluşmuştur. Bu sebeple çanak kalıntısının gövdesinde bezeme varsa da seçilememektedir. Çanağın ele geçen tüm yüzeyi maruz kaldığı ısıdan dolayı kararmış fakat formunda deformasyon olmamıştır. DS8 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 13** numaralı seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 3 cm, ağız çapı 28.2 cm.dir. Ağızda iki sır yiv bulunan çanak parçasının hamur rengi diğer seramik kalıntılara nazaran daha açık renktedir. Kabın iç yüzeyi, dış yüzeyine göre daha fazla doğrudan ısıya maruz kalmış ve kararmıştır. Ağızın hemen altında başlayan tek sıra özenli rulet bezeme verilmiştir. DS10 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 16** numaralı seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 3.8 cm, ağız çapı 30.4 cm.dir. Ağızda ve ağız kenarında tek

sıra yiv bulunmaktadır. Gövde iki ayrı süsleme alanı olacak şekilde ayrılmış, ağzın hemen altında özensiz, ikinci sıra bezeme alanında görece düzenli rulet bezeme verilmiştir. Maruz kaldığı fazla ısı sebebiyle kabın tamamında kararma olmuştur. DS10 buluntu alanından ele geçen diğer seramik kalıntısı **Lev. No. 19** olarak numaralandırılmıştır. Ele geçen seramik kalıntısının korunan yüksekliği 3.7 cm, ağız çapı 24 cm.dir. Dış bükey verilen ağızda iki sıra yiv bulunmaktadır. Ağızın hemen bitiminde dalga bezeme verilmiştir. Çanak parçası fazla ısıya maruz kaldığı için iç yüzeyde ve ağız kısmında kararmalar olsa da, kabın formunda deformasyon yoktur. DS10 buluntu alanından ele geçen bir diğer parça ise **Lev. No. 21** olarak numaralandırılmıştır. Ele geçen seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 5.8 cm, ağız çapı 32 cm.dir. Ağızda çift sıra yiv verilen kabın ağız kenarı hafif aşağı sarkık verilmiştir. Ağızın hemen altında ve gövdenin hemen her kısmında özensiz rulet bezeme verilmiştir. Kabın iç yüzeyi maruz kaldığı ısı sayesinde pütürlenmiş ve kabarmıştır. Hamur içeriden kabardığı için çanak parçası deforme olmuştur.

Hayes'in isimlendirdiği Form 7 tipi seramiklere;

- Pamphylia Bölgesi'nde; Perge (Fırat, 1999: 264-286), Side (Şen-Yıldırım & Oransay, 2016: 137-147).
- Pisidia Bölgesi'nde; Pednelissos (Jackson, Zelle, Vandeput, & Köse, 2012: 89-114).
- Lykia Bölgesi'nde; Apollonia (Hayes, 1972: 377-378), Myra & Andriake (Öz, 2020: 262-268), Aziz Nikolaos Kilisesi (Myra) (Kaya, 2007: 92-93), Olympos (Öztaşkın, 2017: 221), Arykanda (Yaman, 2018: 82).
- Kilikia Bölgesi'nde; Anemurium (Williams, 1989: 174-476), Tarsus'ta (Adak-Adıbelli, 2006: 131) rastlanmaktadır.

3.1.1.3 Form 9

Waagé, Geç Roma D seramiklerini tanımlarken Antiocheia'da ele geçen 930-932 ve 970 numaralı parçaları kullanmıştır (Waagé, 1948: 53). Waagé'den sonra Hayes'de bu seramiklerin benzerlerini kullanarak Form 9 grubunu oluşturmuştur ve bu grubu ağız bölümündeki yivler, gövde uzunluğu ve kaidelerindeki değişimleri baz alarak üç alt tipe ayırarak incelemiştir. Bu tipler Form 9A, Form 9B ve Form 9C olarak isimlendirmiştir. Hayes Form 9'u, Form 2'nin ardılı olarak tarif etmiştir. Form 9'un alt tipi olan Form 9C tipinin daha derin ve geniş halini ise Form 10'a yakın olarak değerlendirmiştir (Hayes, 1972: 378-382).

Bu kapların ağız bölümleri kalınlaştırılarak ve üçgenimsi bir biçimde verilmiştir. Ağız bölümünün dış tarafı dışarıya sarkık, iç tarafı ise içe sarkıtılmış bir yapıdadır. Tabakların dudağı içe inceltilerek döndürülmüştür. Tabağın gövdesi kaideden direk yana doğru açılmış olarak verilmektedir (Ergürer, 2012: 190). Form 9A'nın dışta kalınlaştırılmış ağız bölümü aşağıya

hafif sarkıtılmış, 9B ve 9C tiplerinde ise ağız bölümü daha sarkık verilmiştir (Hayes, 1972: 379). Form 9 tabaklarında bezeme olarak, çoğunlukla kısa bir ya da iki sıra rulet bezeme verilmiş ve bu bezemelerin çoğunlukla özensiz yapılmıştır. Form 9A'nın ağız bölümü yivsiz, Form 9B ağız bölümü genellikle yivli ve Form 9C'nin ağız bölümü yivli verilmiştir. Form 9A'dan, Form 9C'ye doğru derinliği artmıştır. Ayrıca bazı örneklerin ağız kısımlarında kısa dalga motifleri bulunmaktadır (Öz, 2020: 79).

Düzpüren Örenyeri'nde tespit edilen ve çalışma kapsamında olan üretim atığı seramikler arasında en yoğun kaplardır. Yine çalışma kapsamındaki on üç seramik *Form 9* olarak tanımlanmıştır. Bu on üç üretim atığı seramiğin; üç tanesinin Form 9A tipinden, beş tanesinin Form 9B tipinden, dört tanesinin Form 9C tipinden olduğu düşünülmüştür. Bir tane üretim atığı seramik de, profil vermediği için bezemeleri itibariyle Form 9'a uygun olduğu düşünülmüş ve incelenmiştir (**Lev. No. 15**).

A tipi; Hayes'e göre Form 2'nin doğrudan devamı niteliğini taşımaktadır, Form 9 kaplarının erken versiyonudur ve ağız bölümünde yiv bulunmamaktadır (Hayes, 1972: 379). Andriake de tespit edilen ve Form 9A olarak sınıflandırılan bir örneğin ağız kenarında istisnai olarak tek sıra yiv bulunmaktadır (Öz, 2020: 79, Levha 17:4). Fakat bu 9A tipinin yivsiz ağız kenarlarına sahip olduğu gerçeğini değiştiremeyecek münferit bir örnektir. Bu tip alçak bir çıkıntı şeklinde verilmiş kaideye sahiptir. Hayes bu kaplar için MS 550-600 yıllarını önermekte (Hayes, 1972: 379-382), Meyza ise bu tip için MS 530/540-625 yıllarını önermektedir (Meyza, 2007: 66).

Düzpüren seramik buluntu alanlarından DS2'den bir adet, DS5'ten bir adet ve DS10'dan bir adet olmak üzere toplam üç adet örnek incelenmiştir. Yakından incelendiğinde bu seramiklerin genel olarak Form 9A tipinin özelliklerini taşıdığı söylenebilir. DS2 buluntu alanından ele geçirilen **Lev. No. 6** numaralı seramik kalıntısının, korunmuş yüksekliği 4.9 cm, ağız çapı 26.8 cm.dir. Ağız kenarları dışta kalınlaştırılarak yuvarlatılmış ve çok hafif aşağı sarkık yapılmıştır. Gövdede iki sıra özensiz yapılmış rulet bezemeye sahiptir. Yüksek ısıya maruz kalması itibariyle tabağın dudağından itibaren kararma gözlemlenmektedir ve tabağın formu derforme olmamıştır. DS5 buluntu alanından ele geçirilen **Lev. No. 8** numaralı seramik kalıntısının da Form 9A tipinde olduğu düşünülmektedir. Bu tabağın korunmuş yüksekliği 2 cm, ağız çapı 26.2 cm.dir. Seramik kalıntısının ağız kısmında kısa, özensiz bir dalga bezeme bulunmaktadır. Yine bu tabağın da ağız kenarları dışta kalınlaştırılarak yuvarlatılmış ve çok hafif aşağı sarkık olarak yapılmıştır. Kabin rengi yüksek ısıda kötü fırınlandığı için tamamen kararmıştır. DS10 buluntu alanından ele geçirilen **Lev. No. 20** numaralı seramik kalıntısı da Form 9A grubunda değerlendirilmiştir. Bu tabağın korunmuş yüksekliği 5.8 cm, ağız çapı 15.6

cm.dir. Yüksek dereceli fırınlama sonrası yüzeyinde bölgesel kararmalar oluşan seramik kalıntısının ağzı iç bükey olarak yapılmıştır. Hamur maruz kaldığı ısı dolayısıyla kabarmış ve kabın formu bozulmuştur.

Hayes'in isimlendirdiği Form 9A tipi seramiklere;

- Pamphylia Bölgesi'nde; Perge (Fırat, 1999: 348-375), Side (Şen-Yıldırım & Oransay, 2014: 94-108),
- Pisidia Bölgesi'nde; Pednelissos (Kenkel, 2007: 139),
- Lykia Bölgesi'nde; Andriake (Öz, 2020: 253-258), Limyra (Eisenmenger, 2003:194), Olympos (Öztaşkın, 2017: 221), Letoon (Hayes, 1972: 378), Aziz Nikolaos Kilisesi (Myra) (Kaya, 2007: 150-155), Xanthos (Pellegrino, 2002: 245-260),
- Kilikia Bölgesi'nde; Olba (Aydın, 2019: 61-71), Tarsus (Adak-Adıbelli, 2006:132), Anemurium'da (Williams, 1989: 31) rastlanmaktadır.

B tipi; Hayes'e göre A tipi gibi ağız bölümünde yiv bulunmayan, ağız biraz daha içe dönük ve dışta ağız kenarı aşağı sarkık verilmiş kaplardır. Form 9A tipine göre derinliği artmıştır (Hayes, 1972: 379-382). Fakat Düzpüren Örenyeri seramiklerinde tespit edilen ve Form 9B olarak sınıflandırılan bir seramiğin ağız bölümünde tek sıra yiv vardır (**Lev.No.14**). Bu münferit örnek de, Hayes'in bahsettiği yivsiz verilen ağız bölümünü yanlışlayamamaktadır. Hayes, bu kapları M.S. 580/600 ile 7. yüzyılın sonlarına tarihlerken (Hayes, 1972: 382), Meyza; MS 540/550-650 yıllarını önermektedir (Meyza, 2007: 68).

Düzpüren seramik buluntu alanlarından DS5'den iki adet, DS8'den bir adet, DS10'dan iki adet olmak üzere toplam beş adet örnek incelenmiştir. Yakından incelendiğinde bu seramiklerin genel olarak Form 9B tipinin özelliklerini taşıdığı söylenebilir. DS5 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 9** numaralı seramik kalıntısının, korunmuş yüksekliği 3.8 cm, ağız çapı 21.4 cm.dir. Ağız kenarı dışta kalınlaştırılmış ve hafif aşağı sarkık olarak verilmiştir. Ağızdan gövdeye doğru inen görece düzenli rozet bezeme ile süslenmiş olan tabak, fazla pişirildiği için yüzeyinde pütürlenmeler olmuştur ve kabın tamamında kararma gözlemlenmektedir. Yine DS5 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 10** numaralı seramik kalıntısının, korunan yüksekliği 4 cm, ağız çapı 16.6 cm.dir. Ağız kenarı dışta kalınlaştırılmış olan tabağın, istiflenerek fırınlандıkları için en yoğun deformasyon ağız kısmındadır. Pütürlenmiş ağız kısmının hemen bitiminde başlayan ve gövdeye doğru uzanan özensiz rulet bezeme verilmiştir. DS8 seramik buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 14** numaralı seramik kalıntısının korunan yüksekliği 4.8 cm, ağız çapı 18.8 cm.dir. Ağız kenarları dışta kalınlaştırılarak ve hafif sarkık olarak verilen tabak parçasının dış yüzeyini kaplayan taşlaşmış

bir tabakadan dolayı seramiğin varsa da bezemeleri seçilememektedir. Kaideye doğru şişerek pütürlenmiş olan yüzeyi göz önüne alındığında, fırınlama esnasında istiflenmiş tabakların en dışında kalan tabak olduğu düşünülebilir. Ağız ve kap derinliği özellikleri itibariyle Form 9B grubuna dahil olduğu düşünülmüştür. DS10 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 17** numaralı seramik kalıntısının korunan yüksekliği 4.3 cm, ağız çapı 15.4 cm.dir. Ağızda tek sıra yiv bulunan tabak parçasının, gövdesi kaideye doğru daralacak şekilde yapılmış ve yine gövde de üç sıra yiv verilmiştir. Maruz kaldığı yüksek ısı sonrası kabın iç yüzeyi tamamen kararmıştır. Yine DS10 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 18** numaralı seramik kalıntısının, korunmuş yükseliği 4.8 cm, ağız çapı 16.4 cm.dir. Ağızda tek sıra verilen rozet bezeme ve gövde de iki sıra halinde özensiz biçimde verilmiştir. Tabak parçasının formunda bir deformasyon olmamasına rağmen ağız da kararmalar gözlenmektedir.

Hayes'in isimlendirdiği Form 9B tipi seramiklere;

- Pamphylia Bölgesi'nde; Perge (Fırat, 1999: 376-393), Side (Şen-Yıldırım & Oransay, 2014: 106).
- Pisidia Bölgesi'nde; Pednelissos (Jackson, Zelle, Vandeput, & Köse, 2012: 89-114).
- Lykia Bölgesi'nde; Apollonia (Hayes, 1972: 378), Andriake (Öz, 2020: 257-262), Limyra (Eisenmenger, 2003:194), Olympos (Öztaşkın, 2017: 221), Aziz Nikolaos Kilisesi (Myra) (Kaya, 2007: 156-165).
- Kilikia Bölgesi'nde; Olba (Aydın, 2019: 72-73), Tarsus (Adak-Adıbelli, 2006:132), Anemurium'da (Williams, 1989: 31) rastlanmaktadır.

C tipi; Hayes'e göre Form 2'nin yerini alan standart tabak formudur ve ince işçiliği itibariyle hamur kalitesi artmıştır. B tipi ile özellikle kaide yapısı bakımından benzerdir. Ağız bölümünün dışında iki sıra yiv bulunmaktadır, Tip A'ya göre daha kavisli bir gövdeye sahiptir ve kap derinliği artmıştır (Hayes, 1972: 379). Hayes Form 9C için de, Form 9B'ye önerdiği tarih aralığı olan MS 580/600 ile 7. yüzyılın sonlarını önermektedir. Meyza C Tipi için MS 540/550-650 yılları ve sonrasını önerirken (Meyza, 2007: 70), Reynolds MS 6. yüzyılın sonu ile erken 7. yüzyılı önermektedir (Reynolds, 2011: 219).

Düzpüren seramik buluntu alanlarından DS2'den iki adet, DS5 buluntu alanından iki adet olmak üzere toplam dört adet seramik incelenmiş ve bu seramik kalıntılarının Form 9C tipinin özelliklerini taşıdığı düşünülmüştür. DS2 buluntu alanından ele geçen **Lev No. 5** numaralı seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 3.2 cm, ağız çapı 20.2 cm.dir. Ağızda iki sıra yive sahip olan tabak parçasının yine ağzında kısa ve küt bir dalga motifi bulunmaktadır. Ağızın hemen bitiminde ve gövdeye doğru uzanan rulet bezemeye sahiptir. Yüksek dereceli

fırınlamaya maruz kalan tabak parçasının tamamında kararma gözlemlenmiş olmasına rağmen, tabağın formu deforme olmamıştır. Özellikle iç yüzeydeki kararma dikkat çekicidir. Yine DS2 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 7** numaralı seramik kalıntısının da korunmuş yüksekliği 5 cm, ağız çapı 20 cm.dir. Ağızda çift sıra yiv bulunan seramik kalıntısının, ağzın hemen bitiminde rulet bezeme verilmiştir. Arada bırakılan 1cm.lik ara ile gövdede neredeyse iç içe geçmiş çift sıra özensiz rulet bezeme vardır. Tabak kalıntısının ağız – gövde – kaideden oluşuyor olması itibariyle standart bir Form 9C tipinin görece fazla bilgi alabildiğimiz üretim atığıdır. Kaideden itibaren kabın iç kısmı tamamen yanmış olan tabak parçasının formunda deformasyon olmamıştır. DS5 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 11** numaralı seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 3.5 cm, ağız çapı 17 cm.dir. Ağızda çift sıra yiv bulunan seramik kalıntısının gövdesinde tek sıra özensiz rulet bezeme verilmiştir. Kaideye doğru daralan gövde de iki sıra yiv bulunmaktadır. Tabak parçasının ele geçen kısmı tamamen kararmış ve yer yer deformasyonlar göze çarpmaktadır. Kabın yüzeyinde fazla ısıdan kaynaklanan pütürleşmeler oluşmuştur. Yine DS5 buluntu alanından ele geçen **Lev. No. 12** numaralı seramik kalıntısının korunmuş yüksekliği 4.5 cm, ağız çapı 15 cm.dir. Ağız hafif aşağıya sarkıtılmış olarak verilmiştir. Ağızda iki sıra yive sahip seramik kalıntısı, ağzın bitiminde başlayan ve gövdeye kadar inen görece düzenli bir rulet bezemeye sahiptir. Seramik parçasının tamamında kararma olsa da formda bir deformasyon olmamıştır.

Hayes'in isimlendirdiği Form 9C tipi seramiklere;

- Pamphylia Bölgesi'nde; Perge (Fırat, 1999: 394-140), Side (Şen-Yıldırım & Oransay, 2014: 106).
- Pisidia Bölgesi'nde; Pednelissos (Jackson, Zelle, Vandeput, & Köse, 2012: 89-114).
- Lykia Bölgesi'nde; Letoon (Hayes, 1972: 380), Myra & Andriake (Öz, 2020: 262-268), Aziz Nikolaos Kilisesi (Myra) (Kaya, 2007: 191-201).
- Kilikia Bölgesi'nde; Olba (Aydın, 2019: 74-76), Anemurium'da (Williams, 1989: 174-476) rastlanmaktadır.

3.1.2. Düzpüren Örenyeri'nin Akdeniz Deniz Ticareti İlişkileri

Tarihsel olarak denizler dünyanın farklı bölgelerini birbirine bağlayan, uygarlıkları keşiştiren ve her birinden bir parça taşıyan önemli olgulardır. Akdeniz ise karaların arasındaki en geniş deniz olarak adlandırılmış ve Mediterranean Sea ismini bu özelliğinden almıştır. Fernand Braudel Akdeniz için; 'o muazzam geçmişi hakkındaki tanıkların en güzeli, denizin kendisidir' (Braudel, 2006: 21) der. Bu tez çalışmasında biz de denizin kendisinden, Akdeniz'den bir şeyler öğrenmek adına araştırma planlarımızı yaptık. Hele ki Düzpüren Örenyeri'nin, Akdeniz'in Antik Dönem'den bu yana önemli uğrak yerlerine olan yakınlığı

düşünüldüğünde, Akdeniz'den öğrenilecek çok şeyin olduğunu düşündük. Fakat tezin giriş kısmında da değindiğimiz araştırma kısıtları ve sualtı seramiklerinin tespit edilmesine rağmen çalışılamamış olması, bu ilişkiyi ancak Kıbrıs Sigilataları üzerinden kurmayı zorunlu kılmıştır.

Yukarıda da değindiğimiz gibi Düzpüren Örenyeri'nin bir kıyı yerleşimi olması itibariyle Akdeniz ile doğrudan bir ilişkisi vardır. Batıda Gelidonya Burnu, doğuda Anamur Burnu ile sınırlandırılan ve Antalya Körfezi olarak adlandırılan körfezin sınırlarında yer alan Düzpüren Örenyeri'nin, halihazırda tespit edilebilmiş bir liman yapısı bulunmamaktadır. Buna rağmen sualtında kalmış olan seramik kalıntıları ve bölgede daha önceden tespit edilmiş batıklar (Öniz & Karademir, 2016), bu bölgedeki liman araştırmalarını gerekli kılmaktadır. Bölge mevcut konumu itibariyle doğal bir limana sahip olsa da, bu doğal limanın su seviyesi çok sığdır ve yalıtışları ile kaplıdır, yani bir ticaret gemisinin demirlemesine uygun bir alan olarak görülmemektedir. Bu doğal liman bölgesinde yapılan incelemeler doğrultusunda bazı yalıtışlarındaki aşınmalar iskelebabası olarak kullanım görülmüş olabileceğini düşündürse de, elimizde somut bir veri bulunmamaktadır. Elimizdeki somut veri, Euyromedon (Köprüçay) ile Side Antik Kenti'nin arasında konumlanmış olan bölgenin, önemli bir deniz yolu güzergahında bulunmasıdır.

Düzpüren Örenyeri'nde tespit edilen ve 'Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri' olarak adlandırılan Geç Roma Dönemi seramiklerinin, daha önce de belirttiğimiz üzere Hayes tarafından isimlendirilmesi; Kıbrıs Sigilatalarına benzerliğinden yola çıkılarak 'Kıbrıs Kırmızı Astarlı Seramikleri' olarak verilmiş, fakat bu isimlendirme güncel çalışmalar ile birlikte değişmiştir. Bu seramikler diğer Geç Roma Dönemi seramiklerine göre daha az rağbet görmüş olup, 5. yüzyıl ile 7. yüzyıl arasında kullanım gördüğü düşünülmektedir (Hayes, 1972: 371). Bu seramiklerin diğer Geç Roma Dönemi seramiklerine göre daha az rağbet görmüş olması, yayılım alanını da Akdeniz ve yakın çevresinde kalmasına neden olmuştur. (Hayes, 1972: 461, Map 17). Kıbrıs'ın Roma Dönemi yerleşimlerinde kullanım görmüş olan bu seramik kalıntıları, özellikle Salamis (Hayes, 1972: 380), Kalavasos -Kopetra (Rautman vd., 1993: 233-264), Kourion (Hayes, 2007: 466), Paphos (Hayes, 1991: 208) yerleşimlerinde tespit edilmiştir. Hayes'e göre de; Anadolu dışında Suriye, Filistin, İsrail, Mısır, Libya ve Yunanistan'ın güneyi ile sınırlı bir alanda, yani Akdeniz ve yakın çevresinde kullanım görmüş olmalıdır (Hayes, 1972: 461, map 17).

Düzpüren Örenyeri'ndeki Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri'nin yoğunluğu ve mevcut veriler ışığında Akdeniz'in yakın çevresindeki dağılımı baz alındığında, bu malzemelerin bir ticari meta olarak değerlendirilmiş olması gerekmektedir. Özellikle DS6 buluntu alanındaki kumluk alanda yığılmış olan seramikler ihraç edilmek üzere oraya

istiflenmiş olabilir. İlgili bölümde de bahsedildiği üzere bu buluntu alanında neredeyse hiç üretim atığı seramik kalıntısı bulunamamıştır. Karada olduğu kadar sualtında da yoğun bulunan seramik kalıntıları, bu çalışmanın kısıtları dolayısıyla incelenememiş olsa da, mevcut seramiklerin Akdeniz’de deniz ticaretinin metası olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Üretim atığı olarak ele geçmemiş, taşıma kabı olarak kullanım görmüş olan seramiklerin kırık parçaları yüzeyde tespit edilebilir haldedir. Bu örneklerin özellikle Kıbrıs’taki yoğunluğu Düzpüren ile kıyaslandığında, bölgede yapılacak seramik araştırmaları için bu iki bölgenin kıyası önemli veriler sunacaktır.

Antalya Körfezi’nin Akdeniz’deki deniz ticaretine elverişli konumu da, bu yoğun olarak üretilmiş olan Düzpüren Seramikleri’nin ihraç edilen bir meta olarak kullanılmasını destekler niteliktedir. Düzpüren Örenyeri’nin ticari ilişkilerine dair elimizdeki tek ve somut veri seramikler olsa da, tarihsel olarak bölgenin hububat ya da başka ticari ürünlerin taşındığı gemilerin güzergahında olduğu bilinmektedir (Bosch, 1957: 13). Ayrıca bu bölgedeki ticaret ağına dair bir veri olarak Nollé’de, Antikçağ’da Pamphylia Körfezi boyunca uzanan sahil yolu rotalarının yıllık bin gemi tarafından kullanıldığını belirtmektedir (Nolle, 1993: 28). Hatta Pamphylia Bölgesi’nin ticari faaliyetleri, M.Ö. 13 yüzyıl sonları ve M.Ö. 12 yüzyıl ortalarına tarihlenen Uluburun (Bass, 1986: 85-110) ve Gelidonya (Bass, 1967) batıkları ile Tunç Çağı’na kadar uzanmaktadır (Bass, 2003). Bu ticarete elverişli bölge, Anadolu’nun zengin kaynakları ile birlikte değerlendirildiğinde deniz ticaretinin de -tıpkı karada olduğu gibi- antik dönemden bu yana geniş bir hacme sahip olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Pamphylia Bölgesi’nin en büyük kentlerinden olan Aspendos ve Side Antik Kenti’nin arasında bir konumda bulunan Düzpüren Örenyeri, seramik kalıntıları açısından çok zengin bir yerleşim yeridir. Arkeolojik olarak bir yerleşim yerinin en önemli maddi kültür varlıklarından olan seramik kalıntılarının yanısıra, bölgede iki adet antik dönem kamu binası (Hamam ve Kilise) tespit edilebilmiştir. Ayrıca tanımlanamamış birçok yapı kalıntısına sahip olan bölgenin kültür varlıkları hem kaçak kazılar, hem ekonomik çıkarlar için, hem de doğal yollarla tahrip olmuş, belki de yok olmuştur. Düzpüren Örenyeri seramikleri ve ayakta kalmış olan yapıları, birkaç bilimsel yayının konusu olsa da, bölgede şimdiye kadar sistemli bir çalışma yapılmamıştır. Bölge seramiklerinin burada üretildiğini kanıtlamayı amaçlamış olan bu çalışma, Düzpüren Örenyeri seramiklerine dair yapılmış ilk sistemli seramik çalışmasıdır. Yüzey seramiklerinin üretim atığı niteliği taşıyan malzemelerini kapsayan bu çalışmada, 10 ayrı buluntu bölgesinden toplam 35 adet seramik örneği bölgeden seçilerek çalışmaya dahil

edilmiştir (Grafik 1 – Grafik 2) . Bu seramiklerden 21 tanesinin detaylı çizimleri yapılmış, 14 tanesi de fotoğraflanarak belgelenmiştir (Fotoğraflanarak belgelenen Lev.No.32 ve Lev.No.33 numaralı malzemeler seramik fırının iç sıvası parçalarıdır). Geç Roma Dönemi Seramikleri’nden, ‘Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri’ grubu olarak isimlendirilen seramiklerin üretim atığı kalıntıları olan bu malzemeler, formlarına göre ayrıştırılarak üç ana başlıkta incelenmiştir. Hayes’in tanımlamasına uygun olarak tasnif edilen seramiklerin Form 2, Form 7 ve Form 9 özelliklerine sahip olduğu düşünülmüştür. Form 2’den iki adet, Form 7’den altı adet, Form 9 tipinin üç ayrı alt tipi olan Form 9A, Form 9B ve Form 9C seramiklerinden de toplam onüç adet örnek incelenmiştir. Diğer Geç Roma Dönemi seramiklerine göre daha az rağbet gören bu grubun, Lykia, Pisidia, Kilikia, Pamphylia ve Kıbrıs’taki yayılım alanları araştırılmıştır. Üretim atığı malzemelerin çalışılması ile birlikte kendine özgü bir kent kimliği olduğu düşünülen bölgenin daha detaylı araştırılmasının önemi artmıştır. Derlenen birçok tarihsel veri ve arkeolojik materyaller bu bölgenin Seleukeia Antik Kenti olduğunu tescillemese de, bu bölgede yapılacak çalışmalarda bu soruyu gündeme alarak araştırmanın yolunu açmıştır. Sualtında kalan seramiklerin ve yerleşim bölgesine ait limanının araştırılması, olası batıkların tespiti ile birlikte Düzpüren Örenyeri’nin deniz ticaretindeki rolü ve kent kimliğinin tesciline dair önemli veriler elde edilecektir.

KAYNAKÇA

- Adak-Adıbelli, I. (2006). Tarsus Geç Roma Seramiği. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arca, E. A., Gökalp, N., & Önen, N. T. (2011). Pamphylia Bölgesi'nin Mısır ve Kıbrıs İle Olan İlişkisi. *Olba XIX*, 1-26.
- Armstrong, P. (2004, Mart). "Trade in the east Mediterranean in the 8th century". *The Archaeology of Local Regional and International Exchange.*, s. 157 - 178.
- Arrianos, F. (2005). *İskender'in Seferi (Aleksandrou Anabasis)*. (F. Akderin, Çev.) İstanbul: Alfa Yayınları.
- Arslan, M. (2008). Euyromedon Muharebesi'nden Sonra Aspendos ve Genel Olarak Pamphylia'nın Durumuna Bir Bakış. *Adalya* (11), s. 49-62.
- Aydın, S. (2019). Olba Geç Roma Dönemi Seramik Buluntuları. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ballance, M., Boardman, J., Corbett, S., & Hood, S. (1989). Excavations in Chios 1952-1955: Byzantine Emporio. Oxford: The British School at Athens.
- Bass, F. G. (1967). *Cape Gelidonia: A Bronze Age Shipwreck*. Philadelphia.
- Bass, F. G. (1986). The Bronze Shipwreck at Ulu Burun. *AJA* 90, s. 85-110.
- Bass, F. G. (2003). *Sualtı Arkeoloji*. İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık.
- Bean, G. E. (1999). *Eskiçağda Güney Kıyıları*. (İ. D. Çokay, Çev.) İstanbul: Arion Yayınevi.
- Bosch, C. E. (1957). *Pamphylia Tarihine Dair Tetkikler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Brandt, H., & Kolb, F. (2005). *Lycia et Pamphylia: Eine römische Provinz im Südwesten Kleinasiens*. Mainz : Verlag Philipp von Zabern.
- Braudel, F. (2006). *Bellek ve Akdeniz*. (A. Berktaş, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Carandini, A. (1981). 'Ceramica Cipriota' Atlante dell Forme Ceramiche I. Ceramic Fine Romana nel Bacino Mediterraneo. *Enciclopedia Dell'Arte Antica*.
- Doksanaltı, E. M. (2006). Knidos Kap Krio Kazı Alanı. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Domzalski, K. (2013). Terra Sigillata, Red Slip and Glazed Wares From Jiyeh (Porphyreon) and Chhim in Lebanon Similarities and Differences in Supplying Coastal and Mountain Customers . *Archeologia LXIV*, s. 23-51.
- Eisenmenger, U. (2003). Late Roman Pottery in Limyra (Lycia). *Varia Anatolica* 15, s. 194.
- Eksen, Z. (2010). *Antik Çağda Ağırlık ve Hacim Ölçü Araçları*.

- Ergürer, H. E. (2012). Parion Roma Dönemi Seramikleri. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fırat, N. (1999). Perge Konut Alanı Kullanım Keramiği - Tipolojik İnceleme-. İstanbul.
- Hayes, J. W. (1972). *Late Roman Pottery*.
- Hayes, J. W. (1991). *Paphos: The Hellenistic and Roman Pottery III*. Nicosia.
- Hayes, J. W. (1992). *Excavations at Saraçhane in Istanbul, Vol. 2, The Pottery*. Oxford: Princeton University Press.
- Hayes, J. W. (2007). Kourion: Excavations in the Episcopal Precinct. *Dumbarton Oaks Studies* 38, s. 435-475.
- Hellenkemper, & Hansgerd. (2004). *Tabula Imperii Byzantini Lykien und Pamphylien* (Cilt 8). Verlag der Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Hellenkemper, H., & Hild, F. (2004). *Tabula Imperii Byzantini 8: Pamphylien und Lykien*. Viyana.
- İznik, E. (2014, Mayıs). Hellenistik Dönemdeki Güçler Dengesi Arasında Pamphylia’da Bir Liman Kenti: Side. *Selevcia Ad Calycadnvm*(4), s. 11-38.
- Jackson, M., Zelle, M., Vandeput, L., & Köse, V. (2012). Primary Evidence for Late Roman D Ware production in southern Asia Minor: a challenge to ‘Cypriot Red Slip Ware’. *Anatolian Studies* 62, s. 89-114.
- Johnson, B. L. (2008). *Ashkelon 2: Imported Pottery of the Roman and Late Roman Periods (Final Reports of The Leon Levy Expedition to Ashkelon)*. Michigan: Eisenbrauns.
- Kaya, İ. (2007). Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Kazılarında Ele Geçen Terra Sigillata ve Red Slip (Kırmızı Astarlı) Seramikler (1998-2004). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kenkel, F. (2007). “Cypriot Red Slip Ware and Its Derivatives from Pednelissos”. İstanbul: Ege Yayınları.
- Lanckoronski, K. G. (2005). *Pamphylia ve Pisidia Kentleri*. (S. B. Gün, Çev.) İstanbul: Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.
- Marksteiner, T., & Yener-Marksteiner, B. (2009). “Die Grabungen in Sondage 30/36/37 in der Weststadt von Limyra: Der archäologische Befund und die Keramik”. . *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien* 78, s. 221-252.
- Meyza, H. (2007). Nea Paphos V. Cypriot Red Slip Ware Studies on a Late Roman Levantine fine ware.
- Nolle, J. (1993). Side im Altertum I-II. *Inchriften Griechischer Stadte aus Kleinasien*(43), s. 60.

- Önen, N. T. (2008). Phaselis Antik Kenti ve Teritoryumu. Antalya.
- Öniz, H., & Karademir, M. (2016). Antalya Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 19, s. 262-277.
- Öz, C. (2020). Myra ve Andriake Geç Roma Dönemi Seramikleri. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztaşkın, M. (2017). Olympos Kazısı Seramik Buluntuları. *Mediterranean Studies* 2, s. 221.
- Pekman, A. (1970). *Eskiçağda Bazı Anadolu Şehirlerinin Tanrı ve Kahraman Ktistesleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Pellegrino, E. (2002). Le Materiel Céramique Issu des Fouilles Menees en 1995 et 2000 sur L'acropole Lycienne de Xanthos. *Anatolia Antiqua* 10, s. 245-260.
- Plinius. (tarih yok). *The Natural History*.
- Poblome, J., & Fırat, N. (2012, Ocak). Late Roman D A matter of open(ing) or closed Horizons? *LRFW 1. Late Roman Fine Wares. Solving Problems of Typology and Chronology: A review of the evidence, debate and new contexts*, s. 49-55.
- Rautman, M. L., Gomez, B., Neff, H., & Glascock, M. D. (1993). Neutron Activation Analysis of Late Roman Ceramics From Kalavasos-Kopetra and The Environs of the Vasilikos Valley. *Report of the Department of Antiquities*, s. 233-264.
- Reynolds, P. (2011). Fine Ware from Beirut contexts, c. 450 to c. 600. *LRFW 1. Late Roman Fine Wares. Solving Problems of Typology and Chronology: A review of the evidence, debate and new contexts (Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 1)*, s. 207-230.
- Sevin, V. (2001). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Sezgin, K. (2017). Tlos Antik Kenti Stadyum Alanı Seramikleri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Stadiasmus Maris Magni (1855). *Geographi Graeci Minores*, Vol I, Paris.
- Strabon. (2000). *Geographika* (Cilt XIV,IV). (A. Pekman, Çev.) İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Şen-Yıldırım, D., & Oransay, B. S. (2014). Seramik Çalışmaları. *Anmed* 12, s. 94-108.
- Tekin, O. (2008). *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekocak, M. (2006). Kelenderis Roma Çağı Seramiği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Konya.
- Tzaferis, V. (1982). The Ancient Synagogue at Ma'oz Hayyim. *Israel Exploration Journal*.
- Waagé, F. O. (1933). The American Excavations in the Athenian Agora: First Report.

- Waagé, F. O. (1948). Hellenistic and Roman Tableware of North Syria. *Antioch on the Orontes: Ceramic and Islamic Coins IV*, s. 53.
- Williams, C. (1989). Anemurium. The Roman and Early Byzantine Pottery. Toronto.
- Yaman, A. (2018). Arykanda Geç Antik Dönem Mahallesi Seramikleri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yener-Marksteiner, B. (2013). Vorläufige Ergebnisse der Untersuchungen der Keramikfunde des Andriake-Survey. *Actes du colloque de Bordeaux* (s. 225-232). Bordeaux: Euploia. La Lycie et la Carie Antiques Dynamiques des territoires, échanges et identiés.
- Yıldırım, D. Ş., & Oransay, B. S. (2016). "Seramik Çalışmaları". in: H. S. Alanyalı. Side 2015 Yılı Kazı ve Araştırmaları. *ANMED 14*, s. 137-147.

LEVHALAR DİZİNİ

Levha 1	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 7
Levha 2	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 7
Levha 3	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 2
Levha 4	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 2
Levha 5	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9C
Levha 6	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9A
Levha 7	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9C
Levha 8	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9A
Levha 9	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9B
Levha 10	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9B
Levha 11	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9C
Levha 12	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9C
Levha 13	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 7
Levha 14	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9B
Levha 15	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9
Levha 16	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 7
Levha 17	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9B
Levha 18	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9B
Levha 19	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 7
Levha 20	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 9A
Levha 21	: Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri Form 7
Levha 22	: Amorf Üretim Atığı
Levha 23	: Amorf Üretim Atığı
Levha 24	: Amorf Üretim Atığı
Levha 25	: Amorf Üretim Atığı
Levha 26	: Amorf Üretim Atığı
Levha 27	: Amorf Üretim Atığı
Levha 28	: Amorf Üretim Atığı
Levha 29	: Amorf Üretim Atığı
Levha 30	: Amorf Üretim Atığı
Levha 31	: Amorf Üretim Atığı
Levha 32	: Fırın İçi Sıvası

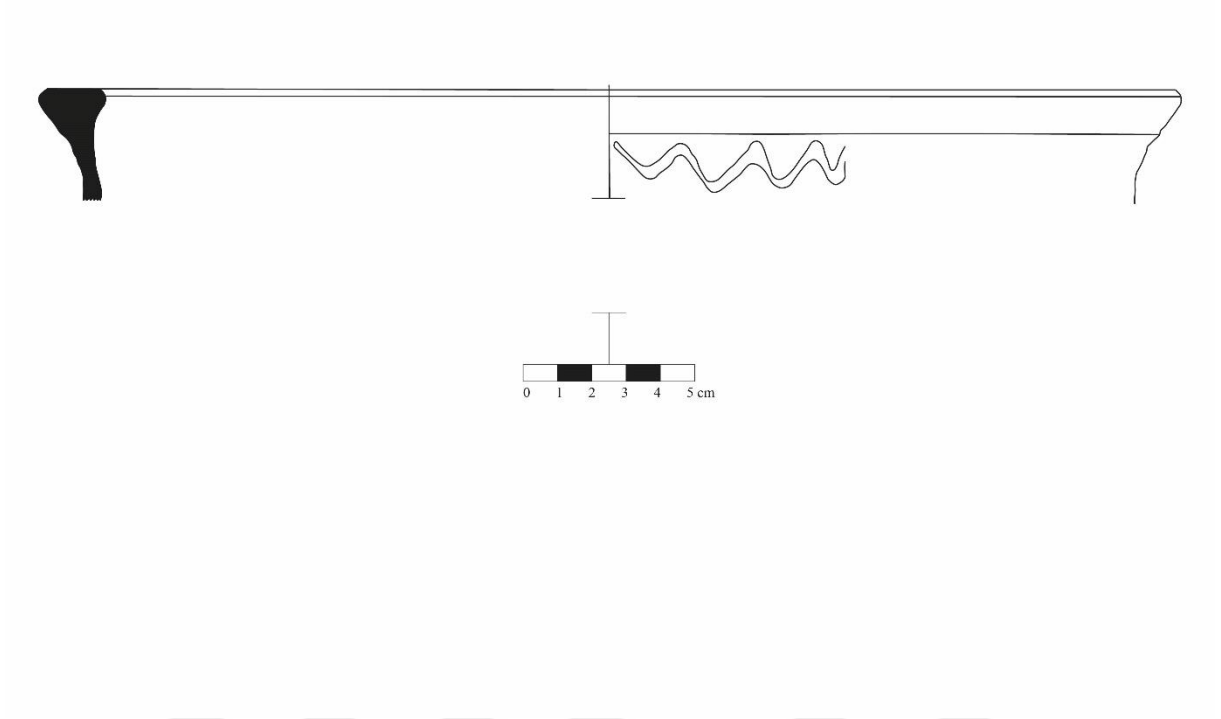
- Levha 33 : Fırın İçi Sıvası
Levha 34 : Amorf Üretim Atığı
Levha 35 : Amorf Üretim Atığı

LEVHALAR

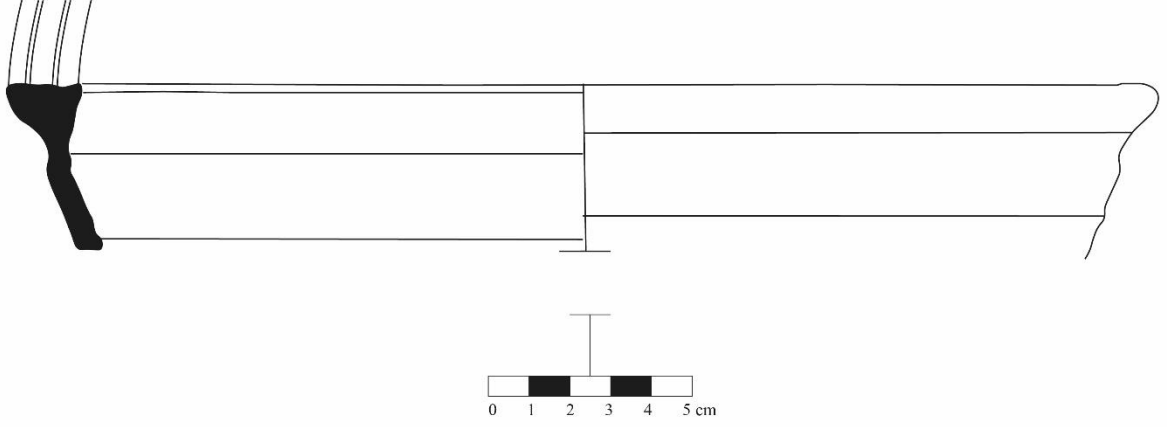

LEVHA 1

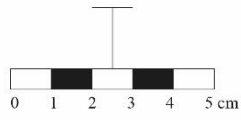
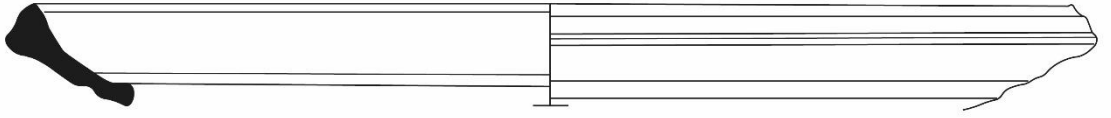
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	'Geç Roma D'
Seramik Formu:	Çanak (Form 7 ?)
Levha Numarası:	1
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 1 (DS1)
Korunan Yükseklik:	3.2 cm.
Ağız Çapı:	33.4 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası iç yüzeyde yanma/kararma. Ağızda iki sıra yiv, ağzın hemen altında dalga bezeme.
Benzeri:	Hayes, 1991: Fig. 72: 16; Fırat, 1999: 135, Lev. 67: 270; Jackson vd., 2012: 101, Fig. 12: 2; Öz, 2020: Lev. 23:5
Tarih:	MS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 7. yüzyıl

LEVHA 2

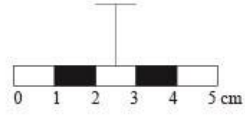
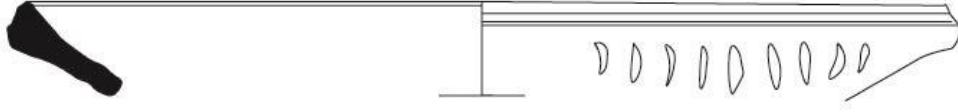
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	'Geç Roma D'
Seramik Formu:	Çanak (Form 7 ?)
Levha Numarası:	2
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 1 (DS1)
Korunan Yükseklik:	4.3 cm.
Ağız Çapı:	26.2 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası iç yüzeyde ve gövde yanma/kararma. Ağızda iki sıra yiv.
Benzeri:	Hayes, 1991: Fig. 72: 16; Fırat, 1999: 135, Lev. 67: 269-270; Jackson vd., 2012: 101, Fig. 12: 2; Öz, 2020: Lev. 23:5
Tarih:	MS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 7. yüzyıl

LEVHA 3

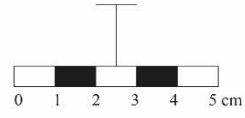
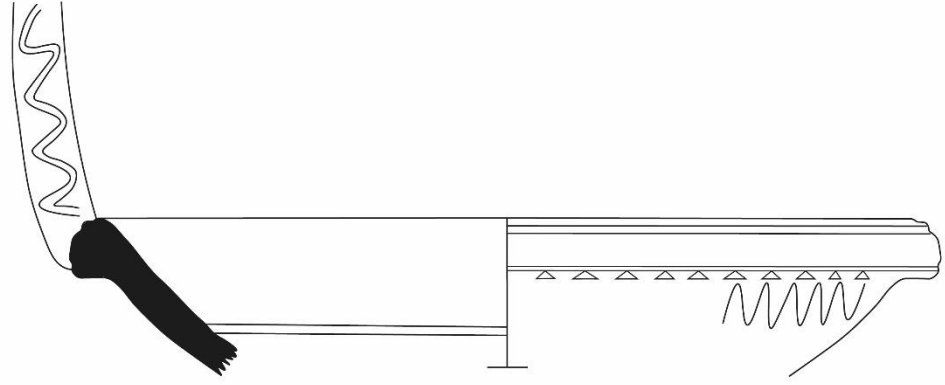
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 2 ?)
Levha Numarası:	3
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 1 (DS1)
Korunan Yükseklik:	2.5 cm.
Ağız Çapı:	25.4 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. Dudakta 3 sıra yiv ve dudaktan itibaren yivli yüzey. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası tüm yüzeyde kararırma.
Benzeri:	J. W. Hayes 1972, fig. 80: 1; N. Fırat 1999; Levha 48: 178-179; I. Adak- Adıbelli 2006, Levha 34: 397.
Tarih:	M.S. 5. yy. sonu – 6. yy. ilk yarısı

LEVHA 4

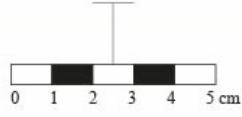
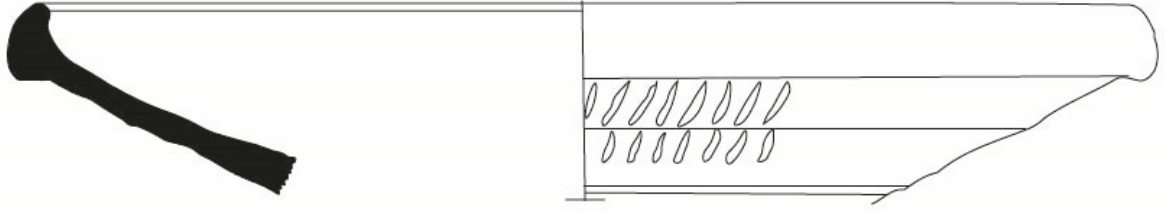
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 2 ?)
Levha Numarası:	4
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 1 (DS1)
Korunan Yükseklik:	2.3 cm.
Ağız Çapı:	22.4 cm.
Fırlnlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Kalın cidarlı. Özensiz rulet bezeme. Dudakta 3 sıra yivli. Sert dokulu. Tüm yüzeyde astar. Yüksek dereceli fırlnlama sonrası kabın tamamında yanma/kararma.
Benzeri:	J. W. Hayes 1972, fig. 80: 2; N. Fırat 1999; Levha 48: 176; I. Adak-Adıbelli 2006, Levha 34, 400; M. Tekocak 2006, Levha 20: 130, C. Öz 2020; Kat. 80 / 13:4.
Tarih:	M.S. 5. yy. sonu – 6. yy. ilk yarısı

LEVHA 5

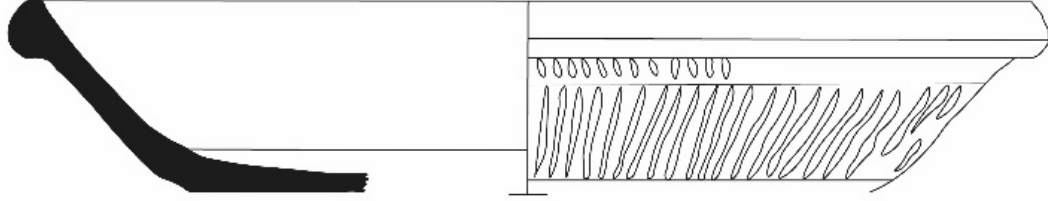
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9C?)
Levha Numarası:	5
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 2 (DS2)
Korunan Yükseklik:	3.2 cm.
Ağız Çapı:	20.2 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. Mat bir görünüm. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında yanma/kararma. Formda bozulma yok. Ağızda dalga motifi, gövdede rulet bezeme.
Benzeri:	Tzaferis, 1982: 231-232, Fig. 9: 14; Vita ve Martin, 1997: Tav. 34: 6; Kaya, 2007: Lev. 48: 195; Öz, 2020: Lev. 19:2.
Tarih:	MS 6. yüzyılın sonları ile 7. yüzyılın ikinci yarısı

LEVHA 6

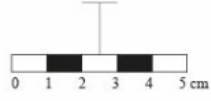
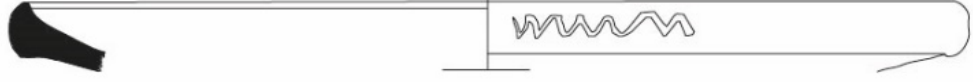
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9A?)
Katalog Numarası:	6
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 2 (DS2)
Korunan Yükseklik:	4.9 cm.
Ağız Çapı:	26.8 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası dudakta yanma/kararma. Gövdede çift sıra özensiz rulet bezeme.
Benzeri:	Eisenmenger, 2003: 194, Pl. 109: 3; Yener-Marksteiner, 2013: 231, Abb. 5: 7; Domzalski, 2013: 44, Fig. 18: 5; Aydın, 2019: 311-312, Lev. 32: 66; Öz. 2020: Lev. 16:7.
Tarih:	MS 525/530-600

LEVHA 7

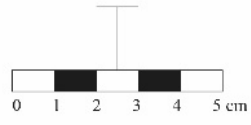
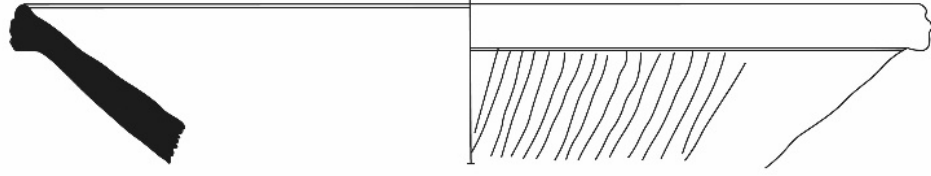
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9c ?)
Katalog Numarası:	7
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 2 (DS2)
Korunan Yükseklik:	5 cm.
Ağız Çapı:	20 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. İçte ve dışta belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası dudakta yanma/kararma. Ağızda çift sıra yiv, gövdede çift sıra özensiz rulet bezeme.
Benzeri:	Hayes, 1972: 380, Fig. 82: 13; Hayes, 1992: 162, Fig. 41: 70; Kaya, 2007: Lev. 47,48: 191, 196; Domzalski, 2013: 46, Fig. 19: 4; Oransay ve Şen-Yıldırım, 2013: 131, Çiz. 6: K2/12/17; Mlynarczyk, 2014: 198, Pl. 2: 35; Aydın, 2019: 321-322, Lev. 38, 75; Öz, 2020: 266, Lev. 20:4
Tarih:	MS 6. yüzyılın sonları ile 7. yüzyılın ikinci yarısı

LEVHA 8

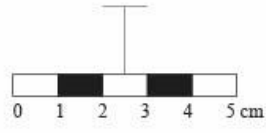
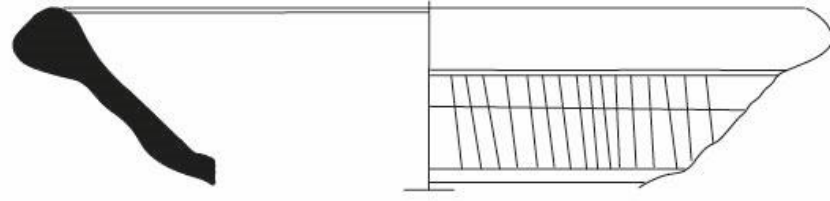
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9A ?)
Katalog Numarası:	8
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 5 (DS5)
Korunan Yükseklik:	2 cm.
Ağız Çapı:	26.2 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. İçte çark izleri. Mat bir görünüm. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında yanma/kararma. Ağızda dalga motifi.
Benzeri:	Kenkel, 2007: 139, Fig. 7: 4; Yener-Marksteiner, 2013: 231, Abb. 5: 7; C. Öz 2020: 16:1.
Tarih:	M.S. 525/530-600

LEVHA 9

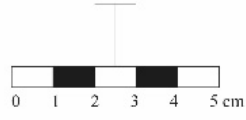
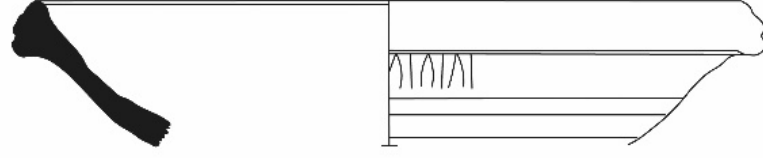
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9B ?)
Katalog Numarası:	9
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 5 (DS5)
Korunan Yükseklik:	3.8 cm.
Ağız Çapı:	21.4 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında yanma/kararma. İçte belirgin çark izleri. Yüksek ısı sonrası gövde de pütür. Gövdede rulet bezeme.
Benzeri:	Domzalski, 2013: 46, Fig. 19: 1; Oransay ve Şen-Yıldırım, 2013: 131, Çiz. 3: 32; Öz, 2020: 260, Lev. 18:3.
Tarih:	MS 580/600 ile 7. yüzyılın sonu.

LEVHA 10

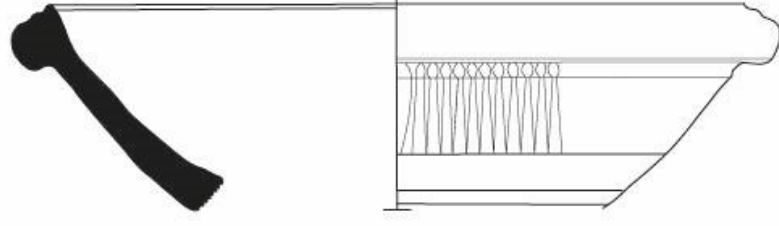
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9b ?)
Katalog Numarası:	10
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 5 (DS5)
Korunan Yükseklik:	4 cm.
Ağız Çapı:	16.6 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, tüm yüzeyde astar. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası yanma/ kararma. Özellikle dudakta yüksek ısı nedeniyle deformasyon. Gövdede özensiz rulet bezeme.
Benzeri:	Domzalski, 2013: 46, Fig. 19: 1; Oransay ve Şen-Yıldırım, 2013: 131, Çiz. 3: 32; Öz, 2020: 260, Lev. 18:3.
Tarih:	MS 580/600 ile 7. yüzyılın sonu

LEVHA 11

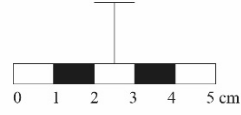
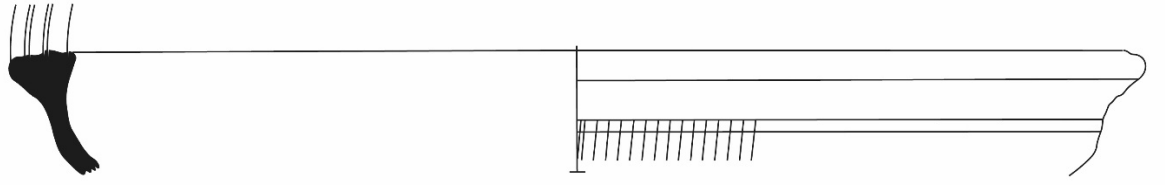
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9c ?)
Levha Numarası:	11
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 5 (DS5)
Korunan Yükseklik:	3.5 cm.
Ağız Çapı:	17 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında kararırma/yanma. Ağızda çift sıra yiv, gövdede özensiz rulet bezeme. Kaideye doğru daralan gövde.
Benzeri:	Tzaferis, 1982: 231-232, Fig. 9: 14; Vita ve Martin, 1997: Tav. 34: 6; Kaya, 2007: Lev. 48: 195; Öz, 2020: Lev. 19:2.
Tarih:	MS 6. yüzyılın sonları ile 7. yüzyılın ikinci yarısı

LEVHA 12

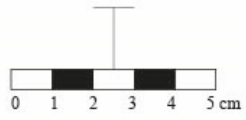
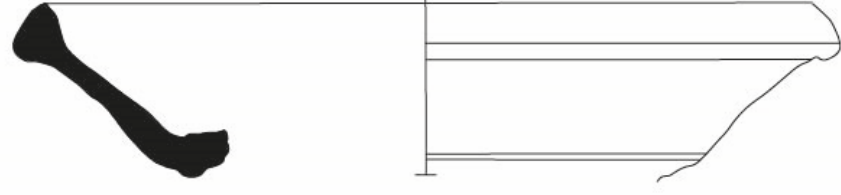
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9C ?)
Katalog Numarası:	12
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 5 (DS5)
Korunan Yükseklik:	4.5 cm.
Ağız Çapı:	15 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında kararma/yanma. Ağızda iki sıra yiv, gövdede rulet bezeme.
Benzeri:	Tzaferis, 1982: 231-232, Fig. 9: 14; Vita ve Martin, 1997: Tav. 34: 6; Kaya, 2007: Lev. 48: 195; Öz, 2020: Lev. 19:2.
Tarih:	MS 6. yüzyılın sonları ile 7. yüzyılın ikinci yarısı

LEVHA 13

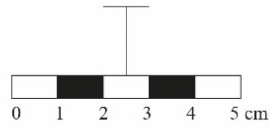
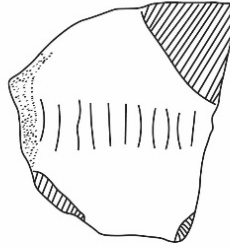
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	'Geç Roma D'
Seramik Formu:	Çanak (Form 7 ?)
Katalog Numarası:	13
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 8 (DS8)
Korunan Yükseklik:	3 cm.
Ağız Çapı:	28.2 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın iç kısmında ve gövdede kararma/yanma. Ağızda iki sıra yiv ve gövdede rulet bezeme.
Benzeri:	Hayes, 1991: Fig. 72: 16; Fırat, 1999: 135, Lev. 67: 268-270; Jackson vd., 2012: 101, Fig. 12: 2; Öz, 2020: Lev. 23:5
Tarih:	MS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 7. yüzyıl

LEVHA 14

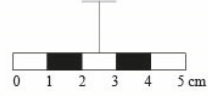
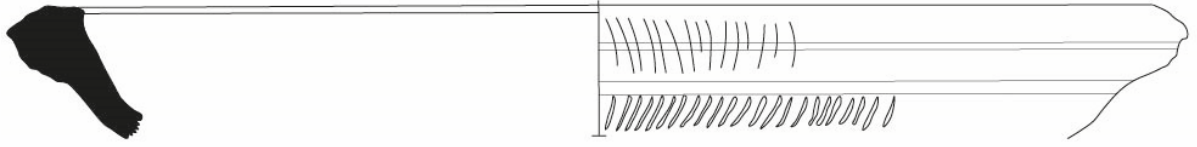
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9B ?)
Levha Numarası:	14
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 8 (DS8)
Korunan Yükseklik:	4.2 cm.
Ağız Çapı:	18.8 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında kararma/yanma. Kaide de pütürleşmiş yüzey. Ağızda tek yivli.
Benzeri:	Domzalski, 2013: 46, Fig. 19: 1; Oransay ve Şen-Yıldırım, 2013: 131, Çiz. 3: 32; Öz, 2020: 260, Lev. 18:3.
Tarih:	MS 580/600 ile 7. yüzyılın sonu

LEVHA 15

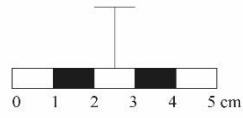
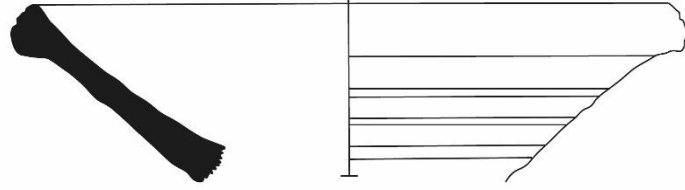
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9 ?)
Levha Numarası:	15
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 8 (DS8)
Korunan Yükseklik:	-
Ağız Çapı:	-
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın iç kısmında kararma/yanma.
Benzeri:	J. W. Hayes 1972, fig. 82: 11; A. Carandini 1981, tavola CXXII: 9; B. L. Johnson 2008, 60: 185; E. Ergürer 2012, Lev. 169-170.
Tarih:	-

LEVHA 16

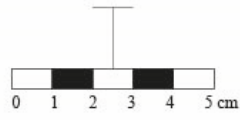
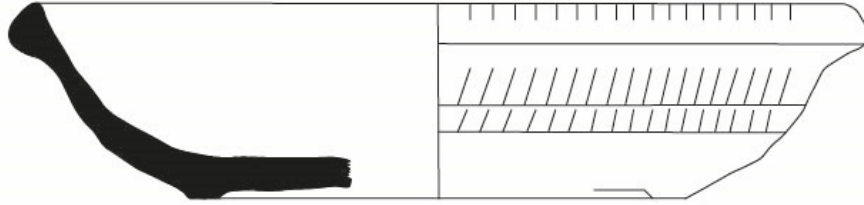
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Çanak (Form 7 ?)
Katalog Numarası:	16
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 10 (DS10)
Korunan Yükseklik:	3.8 cm.
Ağız Çapı:	30.4 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında kararma/yanma. Ağızda ve ağız kenarında yiv. Gövdede çift sıra özensiz rulet bezeme.
Benzeri:	Hayes, 1991: Fig. 72: 16; Fırat, 1999: 141, Lev. 70: 282; Öz, 2020: Lev. 24:7
Tarih:	MS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 7. yüzyıl

LEVHA 17

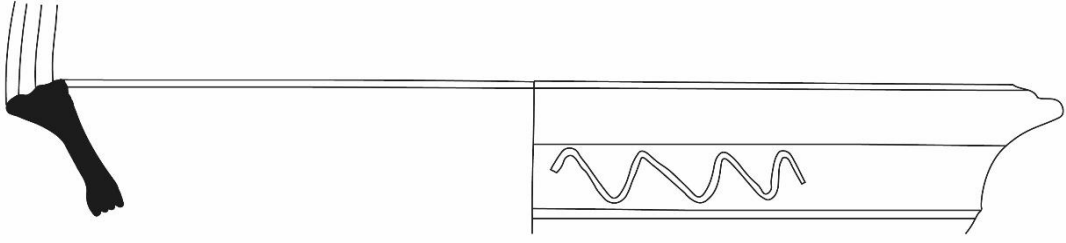
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9B?)
Levha Numarası:	17
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 10 (DS10)
Korunan Yükseklik:	4.3 cm.
Ağız Çapı:	15.4 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. İçte ve dışta belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası iç yüzeyde yanma/kararma. Daralan gövdede üç sıra yiv ve ağızda tek sıra yiv. Kap derinliğinden dolayı 9B verildi.
Benzeri:	Rautman vd., 1993: 236, Fig. 2: 4; Kaya, 2007: Lev. 40: 163; Öztaşkın, 2017: 221, Çiz. 1: 10; Öz, 2020: Lev. 18:7
Tarih:	MS 580/600 ile 7. yüzyılın sonu.

LEVHA 18

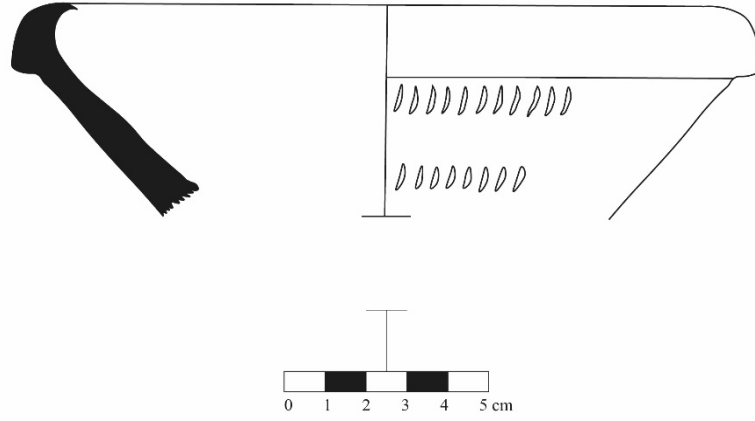
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9b ?)
Levha Numarası:	18
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 10 (DS10)
Korunan Yükseklik:	4.8 cm.
Ağız Çapı:	16.4 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında kararırma/yanma. Ağızda ve gövdede özensiz rulet bezeme.
Benzeri:	Ballance vd., 1989: 98, Fig. 31: 159; Öz, 2020: Lev. 18:2.
Tarih:	MS 580/600 ile 7. yüzyılın sonu.

LEVHA 19

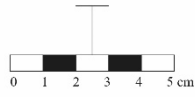
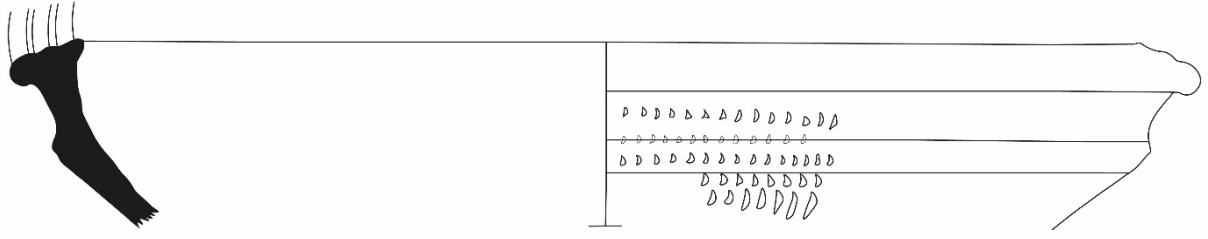
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Çanak (Form 7 ?)
Katalog Numarası:	19
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 10 (DS10)
Korunan Yükseklik:	3.7cm.
Ağız Çapı:	24 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. Tüm yüzeyde astar. Mat bir görünüm. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında yanma/kararma. Ağızda çift sıra yiv, gövdede dalga bezeme. Formda bozulma yok.
Benzeri:	Hayes, 1991: Fig. 72: 16; Fırat, 1999: 135, Lev. 67: 270; Jackson vd., 2012: 101, Fig. 12: 2; Öz, 2020: Lev. 23:5
Tarih:	MS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 7. yüzyıl

LEVHA 20

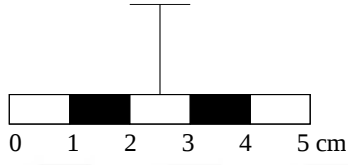
Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Tabak (Form 9A ?)
Katalog Numarası:	20
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 10 (DS10)
Korunan Yükseklik:	5.8 cm.
Ağız Çapı:	15.6 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. İçte çark izleri. Mat bir görünüm. Yüksek dereceli fırınlama sonrası yüzeyinde bölgesel kararma, hamur içten pütürlenmiş ve formu bozulmuş. Ağızın hemen altında ve gövde de olmak üzere iki sıra düzensiz rulet bezeme.
Benzeri:	J. W. Hayes 1972, fig. 82: 12; Kenkel, 2007: 139, Fig. 7: 4; Yener-Marksteiner, 2013: 231, Abb. 5: 7; C. Öz 2020: 16:1.
Tarih:	M.S. 525/530-600

LEVHA 21

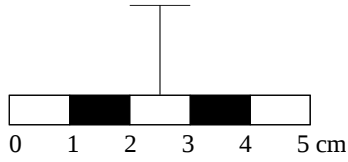

Yüzey Araştırma No:	2021 / 1
Seramik Grubu:	‘Geç Roma D’
Seramik Formu:	Çanak (Form 7 ?)
Katalog Numarası:	21
Buluntu Yeri:	Düzpüren Seramikleri 10 (DS10)
Korunan Yükseklik:	5.8 cm.
Ağız Çapı:	32 cm.
Fırınlama:	Fazla pişmiş.
Tanım:	Sert dokulu, az gözenek. İçte belirgin çark izleri. Yüksek dereceli fırınlama sonrası kabın tamamında kararma/yanma. Ağızda çift sıra yiv. Gövdede çift sıra özensiz rulet bezeme.
Benzeri:	Fırat, 1999: 135, Lev. 67: 271-272; Reynolds, 2011b: 218, Fig. 9: 141; Jackson vd., 2012: 101, Fig. 12:8; Öz, 2020: Lev. 25:6
Tarih:	MS 6. yüzyılın ikinci yarısı ile erken 7. yüzyıl

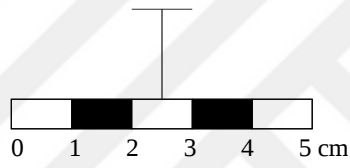
LEVHA 22

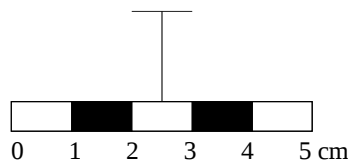
LEVHA 23

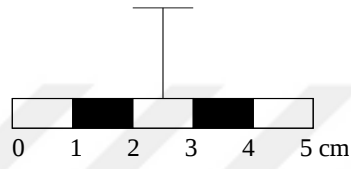
LEVHA 24

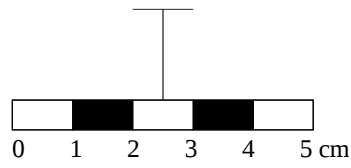
LEVHA 25

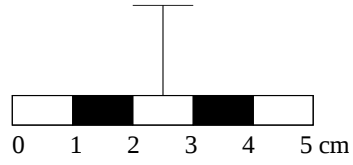
LEVHA 26

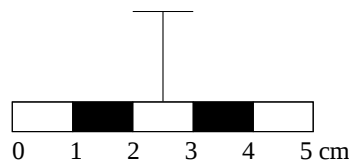
LEVHA 27

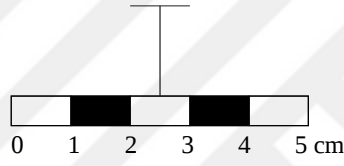
LEVHA 28

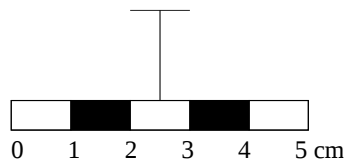
LEVHA 29

LEVHA 30

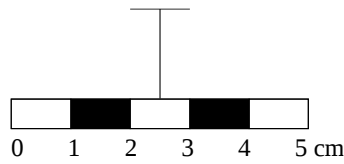
LEVHA 31

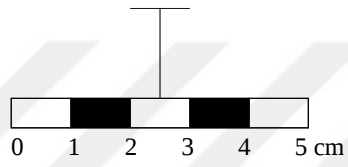
LEVHA 32

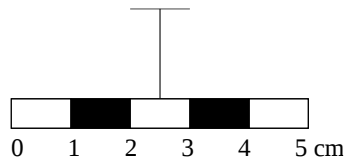
LEVHA 33

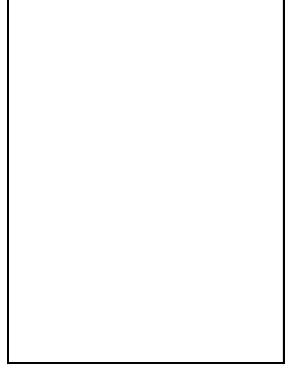
LEVHA 34

LEVHA 35

OZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Mustafa Eyüp GÜZELBEY
Uyruğu	
Doğum Tarihi- Yeri	
Medeni Hali	
Telefon	
E-posta adresi	

Eğitim Derecesi	Okul / Program	Mezuniyet Yılı
LİSE	Gaziantep Bayraktar Lisesi	2007
ÜNİVERSİTE	Akdeniz Üniversitesi- Arkeoloji	2019
YÜKSEK LİSANS	Akdeniz Üniversitesi- Akdeniz Sualtı Kültür Mirası Araştırmaları	2023